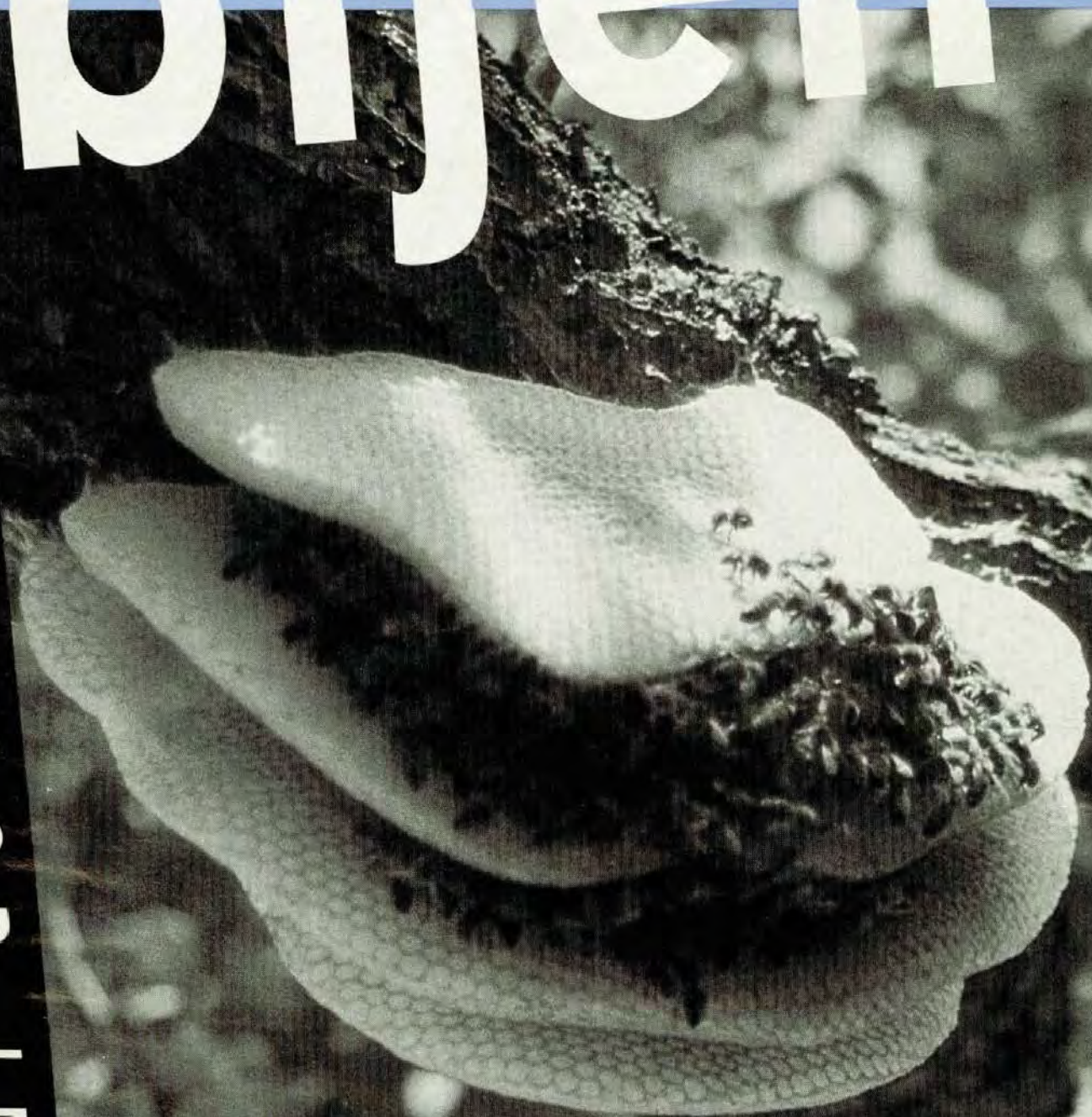

Uitgegeven door de Imkersbonden van de ABTB en de LLTB, de Bond van Bijenhouders van de NCB, en de VBBN

4/6
juni
1995

bijen

MAANDBLAD VOOR IMKERS

bijen

Van de redactie

Maandblad voor imkers ISSN 0926-3357

Jaargang 4, nummer 6, juni 1995

Uitgegeven door de Imkersbonden van de Aartsdiocesane Boeren- en Tuindersbond (ABTB) en van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB), de Bond van Bijenhouders van de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond (NCB) en de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland (VBBN)

Hoofdredacteur J. Beetsma

Redactie M.L. Boerjan, F.P. Bohlmeijer, A. M. Kuypers, M. Schyns en W. Wieleman.

Vaste medewerkers W. Bohlmeijer-Mans, M.J. van Iersel, N. de Jong, A. Neve, K. Zoet.

Redactiesecretaris M.J.E.M. Canters

Postbus 198, 6720 AD Bennekom

Telefoon 08370-22422

Telefax 08370-24180

Financiële administratie

Spoorlaan 350, 5038 CC Tilburg

Telefoon 013-78582

Bankrelatie RABO-bank Tilburg,

rekeningnummer 18.52.12.077, ten name van 'bijen'.

Postbanknummer van de bank 1088813

'bijen' verschijnt 11 keer per jaar omstreeks de eerste van de maand (de juli- en augustus nummers worden gecombineerd).

Oplage 10.000

Tarieven voor handelsadvertenties: op aanvraag bij de redactiesecretaris.

Niet-commerciële advertenties in 'Vraag en aanbod':

f15,00 per 20 woorden, elk extra woord f0,50

Betaling bij opgave.

Alle in 'bijen' gepubliceerde meningen en inzichten blijven voor rekening van de auteurs.

De redactie houdt zich het recht voor de bijdragen in te korten of te redigeren.

Overname van artikelen en illustraties alleen met toestemming van de redactie en dan met bronvermelding.

Kopij, opgave en betaling van advertenties moeten uiterlijk zes weken voor de maand van plaatsing aan de redactiesecretaris worden ingestuurd. Tekst bij voorkeur op een diskette insturen. Zo mogelijk met foto's of dia's.

Vormgeving en opmaak

Jelle de Gruyter, Grafisch Atelier Wageningen

Druk

Drukkerij Modern b.v., Bennekom

Bij de omslag: Vergevoerde ratenbouw in de tuin van de familie Velema in Zeist (foto: Marleen Boerjan)

Er zijn verschillende zaken, zeg maar 'nevenactiviteiten' in de imkerij, waarover imkers zich druk (kunnen) maken.

Over 'kwaliteit en kostprijs' van bijenprodukten bijvoorbeeld, of over de Bedrijfsraad. Daarnaast komen in dit juninummer ook diverse bijenzaken aan bod, zoals darrenverzamelplaatsen en AVB-preventie. Tesamen met de andere onderwerpen een hele 'leeskluif', waarvan ik hoop dat u daar tijd voor vindt, tussen de bedrijven door. Maar bedenk, zoals collega redacteur Peter Bohlmeijer het zo treffend heeft gezegd: 'Geen bijen zonder Bijen.'

Ab Kuypers

Inhoud

Honingkwaliteit constante zorgM.J.L.M. Hermans	163
SnippersWilma Bohlmeijer-Mans	165
Voedselvoorraad van het bijenvolkM.J. van Iersel	166
Indiening onderzoeksvoorstellenA. de Ruijter	167
Bijenplant in beeldArjen Neve	168
Werken aan de Stabrechtse heiAb Kuypers	170
De lezer schrijft	
AVB-preventie bij zwermen.....E. Oortman Gerlings	172
De kosten van een cursus.....J.J. Speelziek	172
Dankbetuiging.....P. Bertels	173
Van imker tot imkerKo Zoet	174
Alle belangen in de bedrijfsraad	176
Riet Oostendorp jubileertJoop Beetsma	178
Maatregelen voor MarktenE. Oortman Gerlings	179
Inspectie van bijenvolken	180
Verenigingsnieuws	
Uit de Bedrijfsraad.....Jan Beekman	181
Het Landbouwschap afd. bijenteelt.....Jan Beekman	181
Verenigingsnieuws Bond van Bijenhouders NCB	
Algemene vergadering.....	182
Studiedag 1995.....H.F. Weijenborg	183
Bijeenkomst ziektebestrijdingsteams.....Jan Beekman	182
Van de Bestuursafdeling.....Jan Beekman	185
Tuinidee.....Jan Beekman	185
Verenigingsnieuws Imkersbond LLTB	
Van het hoofdbestuur.....Karin Ridderbeks	186
Verenigingsnieuws VBBN	
Bijentour VBBN Enschede.....	186
Algemene ledenvergadering.....Heyta van der Reijden	187
Uit de PC van de voorzitter.....Dick Vunderink	188
VBBN aanwezig in Jubbega.....Dick Vunderink	189
Familieberichten	189
Kalender	190
Vraag en aanbod	191
Adressen	191

Honingkwaliteit vraagt, niet alleen van imker, constante zorg

M.J.L.M. Hallmans

Steeds meer imkers in Nederland plukken de vruchten van een juiste honingverwerking. Zij merken dat hun honing sneller de weg naar de consument vindt en er zich bij het bewaren geen kaarsvet-verschijnsel, laagvorming en ongelijkmatige kristallisatie voordoen. Ook merken ze dat de consumenten van hun met zorg omringde produkt in lovende bewoordingen spreken. Komt zo'n imker met zijn produkten bij een honingkeuring en biedt hij deze ter keuring aan, dan stuit hij vaak op problemen. Het is met name de sterk wisselende persoonlijke visie van de honingkeurmeester en bij sommige van hen ook nog een flinke brok onkunde waar de imker tegenaan loopt. Daarom heeft de commissie Honing van de VBBN enige jaren geleden besloten om bijscholingsdagen te organiseren voor honingkeurmeesters. Het doel van die dagen is tweeledig: het tot stand brengen van eenheid onder de honingkeurmeesters én het verbeteren van hun kennis. Dat zowel het ene als het andere doel nog lang niet bereikt is, bleek mij nog onlangs bij het deelnemen aan drie verschillende honingkeuringen.

'Gewapend' met acht series honing in de eerste vier klassen (gepresenteerd in de Nationale Honingpot, die momenteel in het Bijenhuis in Wageningen te verkrijgen is), één groot en twee kleinere wasbroden, propoliszalf, propolistinctuur, propolisolie, drie soorten mede en een heuse honingcake besloot ik te kijken hoe de stand van zaken is. Bij keuring 1 bleek al snel dat slechts één serie van drie potjes per klasse ingeleverd mocht worden en dat men verder alleen was en mede wilde keuren. Ook mochten er daar geen etiketten (ook niet zonder naam) op het glas zitten. De hoeveelheid ingeleverde vloeibare honing was groter dan de hoeveelheid in de klasse 'gekristalliseerd'. Naar mijn gevoel onnatuurlijk. Zo laat in het jaar zou de laatstgenoemde klasse groter moeten zijn. 'Sommige honingen in de klasse vloeibaar voelden nog warm aan' meldde een der keurmeesters na afloop. 'Dan kunt u nagaan wat men er mee heeft gedaan'.

Bij keuring 2 nam men alle produkten in ontvangst en werd de waardering op een keuringsformulier vermeld, evenals bij keuring 3 (waar men echter met

de propolis geen raad wist). Heidehoning kreeg bij keuring 1 'uitmuntend' en een eerste prijs, eveneens bij keuring 2, maar kreeg bij de derde keuring aftrekpunten voor 'afwijkende smaak en kleur'. De propolis-produkten werden bij keuring 1 niet ingenomen ter keuring; bij keuring 2 als uitmuntend gekwalificeerd met de opmerking 'vakwerk' en bij keuring 3 niet gekeurd omdat men geen richtlijnen kende. Mede werd bij alle drie de keuringen beoordeeld, de cake slechts bij keuring 2 en 3. Het grootste

163

Honingkeuring: bewaking van de kwaliteit

probleem zit hem toch nog steeds in de klasse 'gekristalliseerde honing'. Bij de eerste keuring verviel klasse 3 (kristalliserende honing) en werd deze vervangen door 'crèmehoning'. Bij keuring 2 en 3 waren de opvattingen betreffende de kristallisatie in het geheel niet uitgekristalliseerd. Bij de derde keuring presteerde men het zelfs de gekristalliseerde crèmehoning onder te brengen in de klasse 'kristalliserende honing'. In crèmehoning zal zich geen enkel kristal meer vormen; omdat ze al uitgekristalliseerd is. Deze toestand is uiterst verwarrend voor de imker.

'Kwaliteit, goede verwerkbaarheid en optimale presentatie' moeten niet alleen voor de imker hoog in het vaandel staan, maar ook voor de keurmeester. Internationaal geaccepteerde kwaliteitscriteria voor honing bestaan al lang. Dit houdt in dat het kristallisatieproces door de imker begeleid moet worden. Optimale kwaliteit is dan o.a. dat de consument óók koolzaadhoning als crème in de yoghurt kan laten

lopen. Wanneer dus een keurmeester een zaal vol imkers toespreekt en zegt dat de consument 'graag koolzaadhoning uit de pot hakt' geeft hij daarmee te kennen niet op de hoogte te zijn van wat die consument wenst. Ik moet de eerste persoon nog tegenkomen die graag harde boter op zijn boterham smeert. Harde boter is niet smeerbaar en trekt het broodkruim stuk. Evenzo harde honing. Deze keurmeester geeft de imkers dus verkeerde voorlichting. Dit aspect is belangrijk. Optimaal verwerkbaar honing is honing met crèmige consistentie d.w.z. die honing is 'een verzadigde oplossing' van kleine kristalletjes; het oppervlak van zo'n pot honing is glanzend (niet nat) en de honing loopt uit de pot wanneer deze scheef gehouden wordt. Honing met een harde consistentie moet langer geroerd worden en crèmehoning met een droog oppervlak (droge pasta) moet nog iets langer geroerd worden. Het benaderen van het punt van 'optimaal verwerkbaar' kenmerkt het vakmanschap van de imker. Per honingsoort zal hij dus moeten aanvoelen hoe lang hij moet roeren. Gemiddeld is bij zomerhoning drie minuten per dag voldoende. Glucoserijke honingen (bijvoorbeeld koolzaad, klimop) moeten echter twee maal daags zes minuten geroerd worden. U kunt zelf constateren dat crèmehoning de smaak van de honingsoort pas helemaal vrijgeeft. Honingkeurmeesters hoor ik dan wel eens zeggen dat de smaak 'anders' is, maar zij weten niet dat het hier gaat om het totale bouquet van de honing. Optimaal verwerkbaar en dus optimaal toepasbare honing voor de consument zal voor de imker resulteren in een betere verkoop van zijn honingprodukt. Hier zal vooral de honingkeurmeester oog voor moeten hebben. Zoals ik in de eerste zin al zei, zien tegenwoordig steeds méér imkers dat, nu de keurmeesters nog!

Wat betreft de 'vloeibare honingen' nog het volgende. Als kwaliteit en 'optimaal' bij keuringen hoog in het vaandel staan, wordt het tijd dat ook daar iets gaat veranderen. Eenieder die honing zeeft, weet dat 'optimaal' staat voor het niet uitzeven van de allerkleinste waspartikeltjes, omdat die heilzaam zijn voor de luchtwegen. Wanneer u dus een RVS-dubbelzeef (bovenzeef met openingen 1,8 mm / onderzeef openingen 0,2 mm) gebruikt, voldoet u daaraan. U zult dan een schone honing krijgen, maar niet zo helder dat u daar 'de krant door kunt lezen'. Veel inzendingen bij keuringen zijn verwarmd (soms overmatig in de oven!) en worden een keer of zes door een nylonkous gezeefd; merkwaardig genoeg krijgt men dan honderd punten voor die honing op een keuring. Deze honing is uiteraard niet meer

optimaal. Het wordt hoog tijd de regelgeving wat aan te passen, zodat 'optimaal' een kans krijgt. Het systeem van 'bekers' bij keuringen werkt mijns inziens in het nadeel van die optimale verwerking. Er moet uiteindelijk iemand de beker krijgen. Het zou zo moeten zijn dat er meerdere personen, uitgaande van optimaal, de kwalificatie 'uitmuntend' kunnen krijgen. Het was duidelijk dat verouderde inzichten bij sommige keurmeesters, evenals de vaak foutieve voorlichting die ze verstrekken, verwarrend zijn voor de imkers. Gelukkig is er al een steeds groter wordende groep keurmeesters die aan 'optimaal' de voorkeur geeft. Begrijp me goed, ik ken veel keuringen in het land waar men voorlichting aan de imkers geeft na de keuring. Je moet dan natuurlijk wel weten waar je het over hebt. Niet zoals op een van de drie keuringen waar een keurmeester mij vraagt: 'Waarom is deze dopheide zo vloeibaar?' Hij behoort te weten dat dopheide in klasse 1 'vloeibare honing' valt. Is dopheide-honing visceus dan zit er een deel struikheide-honing in. Of zoals bij een andere keuring waar ik een donkere extra-florale honing als 'zuivere bloemenhoning' hoorde aanprijzen. Het zal nog wel enige tijd duren voordat er sprake is van eenheid bij het keuren. Er bestaat nog weinig kennis over de propolisverwerking en het bleek mij tijdens één van de bijscholingsdagen dat keurders niet bereid zijn dit tekort aan kennis weg te werken. Er zijn imkers die propolis prima verwerken maar op een honingkeuring weet een keurmeester er vaak geen raad mee. Wie is er dan de deskundige? De keurmeester die geacht wordt in de 16 klassen te kunnen keuren of die imker? De vraag of bijscholingsbijeenkomsten voor de keurmeesters afdoende zijn is hier dan ook gerechtvaardigd. Waarschijnlijk is het beter door middel van een aantal kortdurende cursussen hun kennis goed aan te scherpen, in het besef dat honingkeuren - een zoete aangelegenheid - niet mag verworden tot een wrang gebeuren voor de imker.

De auteur is imker, Honingkeurmeester, adviseur van de commissie Honing van de VBBN, en belangenbehartiger van de Honingimkers SBI.

De ogen van de varroamijt

De varroamijt slijt haar hele leven in de donkere bijenkast. Ze is dan ook blind maar 'kijkt' met een goed ontwikkeld reuk- en smaakzintuig. Stoffen die in gasvormige toestand door een dier worden waargenomen noemen we geuren. Is de stof vloeibaar of vast dan kan het dier het proeven, we noemen deze stoffen smaakstoffen. Geuren kunnen naar het dier toegebracht worden, bijvoorbeeld door de wind. Smaakstoffen moeten binnen het bereik van het dier zijn om ze waar te nemen, bijvoorbeeld in voedsel of op andere dieren. Insekten en spinachtigen nemen geuren en smaken waar met haartjes waarin een zenuw ligt. De haartjes zitten vol poriën, waardoor de geur- en smaakstoffen bij de zenuw kunnen komen. Deze haartjes zitten vaak aan de uiteinden van de poten (bijvoorbeeld bij de varroamijt), op de voelsprietten (bijvoorbeeld bij de bij) of op de monddelen (bij vliegen en de varroamijt). Verschillende malen in haar leven moet de varroamijt een keuze maken. De varroamijt moet een broedcel binnengaan voordat deze wordt gesloten, haar jongen moeten zich voeden op de pop en na het uitlopen van de jonge bij moeten moeder en kinderen varroa een voedsterbij opzoeken. Of zij deze keuzes maakt door reuk en/of smaak is in het bijenvolk moeilijk aan te tonen, wel in laboratoriumproeven. Op geuren blijkt de varroamijt te reageren. Voer je vochtige lucht over het beestje dan reageert ze nauwelijks, maar stop je in de lucht een geurtje dan verandert dat:

Geur	Aantal reagerende mijten (%)	Resultaat
vochtige lucht	35	
was (40 cellen)	39	
20 levende jonge bijen	67	aantrekkelijk
20 levende werksterlarven	87	aantrekkelijk
condensaat van larvengeur	85	aantrekkelijk
palmitinezuur	88	aantrekkelijk

Uit deze uitkomsten zijn twee conclusies te trekken:

1. De varroamijt kan geur herkennen.
2. De varroamijt onderscheidt verschillende geuren in een bijenvolk.

De varroamijt legt haar eieren op de celwand. De mijt moet dus weten of ze op een celwand, een pop of een

bij zit. Aan de oppervlakte kunnen ze proeven waarop ze zich bevinden. Wordt om een mijt een cirkel van hexaan (een oplosmiddel) aangebracht, dan steken de mijten gewoon deze cirkel over. Los je in de hexaan een extract van bijenlarven op, dan blijft de mijt op de cirkel rondlopen. De verschillende smaakstoffen die in dit extract zitten geven verschillende resultaten. Voor de praktijk hebben deze proeven nog weinig zin. De smaken en geuren waarop de mijten reageren zijn door het hele bijenvolk verspreid. Daarom kunnen ze niet toegepast worden in een lokstofval. Misschien dat er in de toekomst andere lokstoffen worden gevonden die door het mengsel worden gemengd en een grote aantrekkingskracht uitoefenen op de varroamijt.

Schweizerische Bienen-Zeitung 1995(3)

Zwermen scheppen

Het staat altijd zo mooi in de boekjes. Houdt de zwermkieps onder de zwerm, geef een flinke ruk aan de tak en de zwerm is geschept. Maar wat te doen als de zwerm om de stam zit of om een paal. Vegen is dan het parool en nog gaat het dan vaak mis.

Een oplossing is de volgende: neem een grote plastic zak, bijvoorbeeld een doorzichtige vuilniszak. Bevestig aan de bovenkant twee stokken of latjes van $\pm 1,5$ m, zodanig dat als je de stokken uit elkaar houdt, de zak openstaat. De bovenrand van de openstaande zak wordt nu onder de zwerm tegen de stam aangedrukt. Met zagende bewegingen naar boven schraap je de bijen van de stam in de zak. Zitten ze allemaal in de zak dan leg je de stokken tegen elkaar en draai enkele slagen. Geen bij kan de zak meer uit, de zak staat wat bol door de opgesloten lucht. Je kan goed zien wat de zwerm doet en je kunt hem in de zak vervoeren. De zwerm op een kast schudden is met zo'n plastic zak ook niet moeilijk. Plaats de stokken op de kast, draai de zak open en de bijen vallen door de zakopening in de kast.

Dit is de methode **KISS** = Keep It Simple Stupid! (oftewel Hou Het Makkelijk Sufferd)

Bee Culture 1995(2)

Voedselvoorraad van het bijenvolk

Naar aanleiding van het artikel van Ko Zoet in Bijen 4(2): 46-47 (1995) besloot ik 'voedselvoorraad' als onderwerp voor deze maand te nemen. Dat bijen nectar en stuifmeel als voedsel gebruiken is iedereen genoegzaam bekend. Ook dat ze daarvan voorraden aanleggen. Welke rol speelt het hebben van een voorraad honing? Zeker een belangrijke rol. De gedachte dat het voor de bijen niets uitmaakt of er wel of niet een honingkrans boven het broednest zit, zolang er in de natuur nectar gehaald kan worden, is onjuist.

dag als scharnierpunten. Als mens letten we vooral op het mooie weer en daardoor is voor ons het begin van lente en herfst een keerpunt. In het ritme van de natuur is dit fout. Uitgaande van ons eigen gevoel maken we deze zelfde fout gemakkelijk bij het bepalen in welke fase van de jaarcyclus het bijenvolk zich bevindt. Ontwikkelingsfase of stabiliserende fase? Het gedrag vòòr de langste dag is wezenlijk anders dan erna. De ontwakende natuur biedt het bijenvolk overvloedig voedsel. Te beginnen bij de wilg en eindigend met de linde. Na de langste dag gaat de natuur zich voorbereiden op de winter. Als wij niet opletten zien we dat pas als de herfst de bladeren van de bomen begint te kleuren. Bijen beginnen al aan de winter te denken als de langste dag voorbij is. De kortende dagen prikkelen niet meer tot uitbreiding.

166

Betekenis van de honingvoorraad

Niets in het bijenvolk gebeurt zonder dat daar een prikkel toe gegeven wordt. Die prikkel komt altijd vanuit de behoeften van het volk. Het leven van een bijenvolk in de loop van het jaar zou beschreven kunnen worden als een lange reeks van oorzaak en gevolg relaties. Binnenstromende nectar zet aan tot uitbreiding van het broednest. Lege raten is een van de prikkels tot nectar halen. Honingvoorraad stelt de bijen misschien gerust, geeft ruimte voor het laten ontstaan van winterbijen.

Levensritme

Het levensritme van het bijenvolk sluit naadloos aan bij het grote ritme in de natuur: van winter en lente naar zomer en herfst, van ontwaken en groeien naar stabiliseren en rusten met de langste en de kortste

Ontwikkeling en spaarzaamheid

Als je in het voorjaar een bijenkast opent, sta je soms verbaasd over de verhouding tussen honingvoorraad en broednest. Het komt voor dat de imker 16 ramen broed vindt en nauwelijks een honingvoorraad. Door het lengen van de dagen krijgt de drang tot ontwikkeling voorrang boven voorraadbeheer. In het najaar vindt de imker zoiets nooit als hij het broednest tenminste niet kunstmatig met zinloos drijfvoeren heeft opgekweekt. De drang tot spaarzaamheid krijgt voorrang boven de volksgrootte. Toch zal het bijenvolk zijn grootte wel in het oog moeten houden. De zomerbijen sterven immers en zullen vervangen moeten worden. Als de voedselvoorraad te klein is, zal de spaarzaamheid het winnen van de noodzaak de stervende zomerbijen snel te vervangen. Het volk 'weet' dat een klein volk met voorraad in de winter meer kans heeft dan een groot volk zonder voorraad. Dat ze een imker hebben die ze in september 15 kilo suiker beschikbaar zal stellen is niet in het ontwikkelingsschema van het bijenvolk opgenomen. Zonder honingvoorraad wordt de overgang van zomervolk naar winterfolk steeds verder vooruitgeschoven met soms noodlottige gevolgen.

Winterbijen

Zomerbijen laten winterbijen ontstaan. Een van de prikkels daarvoor, wordt gevormd door de afnemende daglengte. Een van de prikkels om het niét te gaan doen is het gebrek aan honingvoorraad. Veel imkers

slingeren in juli de zomerhoning en als ze deze voorraad niet snel vervangen door suiker, stellen ze hun bijen voor een onmogelijk op te lossen probleem. Hier wrekt zich het verschil tussen mens en bij in waarneming van de natuur. Voor ons is het nog prachtig weer, heerlijke temperaturen, volop groen en bloem om ons heen. Let wel: niët volop groei en bloei. Aan groeikracht is na de langste dag minder behoefte, wel aan behoud van wat in het voorjaar gewonnen is. Als de bijen zich in de zomermaanden niet kunnen voorbereiden op de winter doen ze dat alsnog in september, als er ingewinterd wordt. Voor de bijen is het dan schade inhalen. Soms is de natuur genadig met een mooi najaar en lukt het de bijen om het volk in ruime mate te voorzien van gezonde winterbijen. Soms is de natuur genadeloos en geeft het dag na dag kou en regen. In deze situatie zal de imker op een flinke wintersterfte moeten rekenen.

Eigen schuld, dikke bult?

De honingkrans boven het broednest is een van de factoren die een rol spelen in de ontwikkeling naar de winterrust. Veel factoren heeft de imker niet in de hand, maar die van een flinke suikervoorraad wel.

advertentie

Indiening onderzoeksvoorstellen Ambrosiushoeve

Drs. A. de Ruijter, directeur Ambrosiushoeve

De groenteteelt, de fruitteelt en de bijenhouderij betalen structureel mee aan het onderzoek op het Landelijk Proefbedrijf voor Insektenbestuiving en Bijenhouderij 'Ambrosiushoeve'. Jaarlijks wordt door het bestuur van de Ambrosiushoeve een proefplan vastgesteld. Suggesties vanuit de praktijk voor nieuw onderzoek zijn steeds van harte welkom. Ideeën voor nieuw onderzoek moeten wel passen binnen de taakstelling van de Ambrosiushoeve. Dat wil zeggen dat nieuwe projecten praktijkgericht dienen te zijn en dat ze moeten passen binnen de volgende vier thema's:

1. De teelt van honingbijen en andere bestuivende insekten (solitaire bijen en hommels).
2. Ziekten en parasieten van bestuivende insekten.
3. Effecten van gewasbeschermingsmiddelen op bestuivende insekten.
4. Bestuivingsonderzoek.

Om er voor te zorgen dat de beperkte onderzoeks-capaciteit zo goed mogelijk wordt benut en dat de beste ideeën het eerst aan bod komen, is het indienen van onderzoeksvoorstellen als volgt gestructureerd. Suggesties kunt u insturen naar de eigen vaktechnische organisatie (NFO, NTS of imkersorganisatie), of naar de afdelingen fruitteelt of groenteteelt van het Landbouwschap. Na een eerste beoordeling, worden de ideeën die voor de sector belangrijk worden geacht, ingebracht in het bestuur van de Ambrosiushoeve. Vóór 1 augustus dienen de voorstellen binnen te zijn bij het bestuur van de Ambrosiushoeve. De sectoren groenteteelt, fruitteelt en bijenhouderij hebben eigen vertegenwoordigers in het bestuur van de Ambrosiushoeve. In september wordt door het bestuur een eerste concept proefplan opgesteld. Na terugkoppeling met de verschillende organisaties wordt in de novembervergadering van het bestuur van de Ambrosiushoeve dan het definitieve onderzoeksplan voor het komende jaar vastgesteld. Onderzoeksvoorstellen vanuit andere sectoren dan de genoemde, zullen veelal gefinancierd dienen te worden op basis van projectfinanciering door de meest belanghebbende. Ook voor projectmatig gefinancierde projecten geldt dat het onderwerp moet passen binnen de taakstelling van de Ambrosiushoeve.

Dé specialist in bijzondere produkten.

De Rit is dé specialist op het gebied van zuivere onverhitte honing; de beste honingprodukten als koek, mede enz.; bijzondere bijenprodukten als pollen, propolis, koninginnegelei en kosmetika; wasprodukten als kaarsen en raatvellen. Ideaal voor verkoop aan huis en op braderieën.

Leveren zonder etiket (bijv. honing, mede en kosmetika) kan ook.

Vraag onze prijslijst: tel 03448-1653

De Rit
NATUURPRODUKTEN
Retszijstraat 4
4011 JP Zoelen

Hartgespan (*Leonúris cardíaca* L.)

Geneeskruid

Hartgespan is naar alle waarschijnlijkheid uit Azië afkomstig en heeft zijn verspreiding over een groot deel van Europa te danken aan zijn geneeskrachtige stoffen. Als geneeskruid werd de plant in vele boerentuinen in cultuur gebracht. En zoals wel vaker is gebeurd met cultuurplanten heeft ook Hartgespan zich verwilderd. De plant gedijt heel goed op een vochthoudende en kalkhoudende grond die rijk is aan stikstof. Een bodemstructuur die ontstaat door het storten van afval en dergelijke. Zulke grond is ook zeer geschikt voor de grote brandnetel, die een geduchte concurrent en in ons land zelfs een bedreiging voor de Hartgespan is.

Dicht behaard

Hartgespan is een lid van de grote lipbloemfamilie (*Labiatae*), een familie rijk aan bijenplanten. Ook de andere soorten van het geslacht *Leonúris* zijn voor het grootste deel uit Azië afkomstig. De plant is overblijvend en heeft een korte dichtbewortelde penwortel. Reeds vroeg in het jaar ontwikkelen zich de bebladerde stengels. Deze zijn vierkant en dicht behaard. De bladeren staan kruisgewijs tegenover elkaar. Ze zijn aan beide zijden behaard, het meest op de nerven aan de onderzijde en langs de rand. De vorm van de bladeren is niet overal gelijk. Onderaan de plant zijn ze hartvormig. Verder naar boven worden ze groter en zijn ze handvormig met grote spitse lobben. Aan het eind van de stengels, bij de bloeiwijzen, worden ze weer kleiner. Hartgespan kan mensgroot worden en bloeit van juni tot augustus.

Veel nectar

De bloemen verschijnen in de bladoksels boven aan de plant. Het lijkt alsof ze bij ieder bladpaar een krans vormen, maar in werkelijkheid bestaat die uit twee schijnschermen die dicht tegen elkaar zitten. Een schijnscherm wordt gevormd doordat zich opeenvolgend aan een bloemsteel twee bloemen ontwikkelen. De bloemkelk is trechtervormig en heeft vijf scherpe tanden. De bloemkroon, die roze van kleur is, verdeelt zich even buiten de kelk in een vooruitstekende bovenlip en een omlaag gebogen onderlip. De bovenlip is aan de bovenzijde sterk behaard. De meeldraden, vier in getal, zijn onder in de bloem met de bloemkroon verbonden. Ze liggen naast elkaar goed beschermd onder tegen de bovenlip. De twee middelste meel-

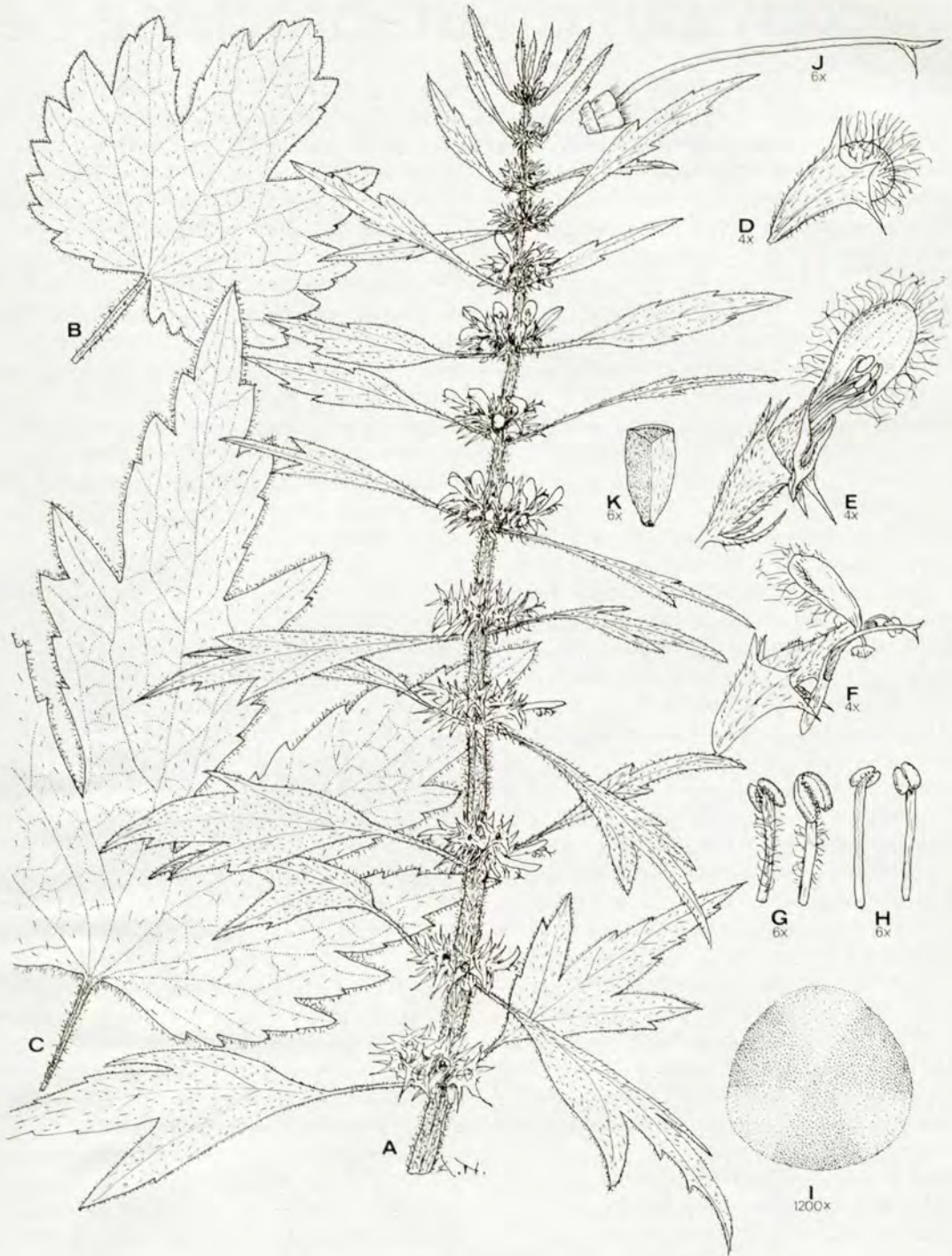
draden zijn korter en bovendien behaard. De bloemen zijn proterandrisch. Als de meeldraden zijn volgroeid, de helmknoppen opengaan en het stuifmeel vrijkomt om meegenomen te worden door bezoekende insecten, ligt de nog niet volledig ontwikkelde stamper tussen de meeldraden verscholen. Na de stuifmeelafgifte buigen de meeldraden opzij en wordt de stamper langer, klaar om stuifmeel te ontvangen. In dit stadium van de bloei buigt de bovenlip naar achteren, de stamper moet de bescherming daarvan ontberen. De bloemen van hartgespan produceren veel nectar. Die komt onder in de bloem vrij en wordt door een harenkrans beschermd. De nectar is gemakkelijk bereikbaar voor insecten met een korte tong.

Bijenbezoek

Door de overvloedige nectarafscheiding is hartgespan een bijenplant bij uitstek. Maar, de bloemen zijn ook zeer geliefd bij *Anthidium maculatum*, één van de drie soorten wolbij, die in ons land voorkomen. En als deze wolbij de bloemen van de hartgespan heeft verkozen om daaruit nectar te puren, dan hebben andere bijen, ook hommels en honingbijen, geen schijn van kans om in die overvloed te delen. Ik heb het gedrag van de wolbijen op de Hartgespan eens een poosje gevolgd. Er vlogen een aantal vrouwtjes en één mannetje op een plant. De vrouwtjes vlogen regelmatig van bloem naar bloem. Het mannetje vloog tussen de stengels en rond de plant. Zo nu en dan werd de vlucht onderbroken door even in de lucht 'stil te staan', of een bloem te bezoeken of een vrouwtje te grijpen dat op een bloem zat. Dat laatste vermoedelijk voor een paring. Wee de honingbij en de hommel die ook nectar wilde puren, ze werden hardhandig door de zeer snel vliegende wolbij-man weggejaagd. Ook andere wolbij-mannen krijgen geen kans in de buurt te komen. Soms rolden ze vechtend over de grond.

Winterstaander

Na de bloei valt de bloemkroon af en blijft de kelk aan de plant vastzitten. Daarin rijpen de nootjes. Hartgespan is een winterstaander. In de herfst verdorren de bladeren, maar de stengels verhouten en blijven de winter over. De nootjes blijven in de verdroogde kelken totdat ze door de wind er uit worden geschud. Ze worden ook verspreid wanneer de kelken aan de beharing van dieren blijven kleven.

Hartgespan (*Leonúris cardíaca* L.)

A bloeiwijze; B blad onder aan de plant; C blad halverwege de plant; D bloemknop; E bloem in mannelijk stadium; F bloem in vrouwelijk stadium; G binnenste meeldraden; H buitenste meeldraden; I stuifmeelkorrel, polair; J stamper; K noot.

Werken aan de Stabrechtse hei

Ab Kuypers

De problemen zijn niet van vandaag of gisteren. Van wat eens in de nazomer bloeiende paarse landschappen waren, bleef in Nederland niet veel meer over. Zo gebeurde ook met de Stabrechtse hei. Een 1600 hectare groot gebied onder de rook van Geldrop.

Problemen

Zaterdag 25 februari j.l. werd voor de derde achtereenvolgende maal een werkdag voor imkers georganiseerd op de Stabrechtse hei. Deze beheerswerkzaamheden worden jaarlijks op touw gezet door een commissie van de Bond van Bijenhouders NCB. In deze 'Stabrecht Commissie' wordt samengewerkt met Staatsbosbeheer.

Niet gehinderd door carnavalsverplichtingen kwamen er deze keer twaalf man naar Heeze, toch wat minder dan voorgaande keren. Afkomstig uit de omliggende afdelingen zoals Asten, Someren, Veldhoven en Deurne. Er is aardig wat werk verzet, bestaande uit het verwijderen van opslag van vooral dennen. *Bijen* sprak na afloop met Harrie Weijenborg en Theo van de Biggelaar, respectievelijk lid en voorzitter van de Stabrecht Commissie.

'In feite zijn het in eerste instantie de bekende problemen van de hei, die ook in het geval van de Stabrechtse hei voor slechte honingooigsten zorgden. Waterhuishouding, heidehaantje en vergrassing en houtopslag hebben ook in ons geval voor ernstige problemen gezorgd. Later kwam daar de ramp in Tsjernobil nog bij. Maar vanaf een zeker moment werkte ook het te veel aan geplaatste bijenvolken op de hei sterk in ons nadeel. In 1980 bijvoorbeeld werden hier nog 1.800 volken geplaatst. Niemand had dat jaar een honingooigst van enige betekenis. Toen werd toch wel glashelder dat er iets moest gaan gebeuren. Zo had het geen zin meer om nog langer naar de hei te gaan.'

Om de problemen rondom het plaatsen van bijenvolken op deze hei het hoofd te kunnen bieden is in 1981 de werkgroep 'Plaatsing Stabrechtsehei' opgericht. Hieraan wordt deelgenomen door Bond van Bijenhouders NCB, Staatsbosbeheer en de omliggende imkersverenigingen van NCB en VBBN.

De Stabrecht Commissie

'Na het debacle van 1980 was het voor iedereen wel

duidelijk dat we het plaatsen op de hei anders moesten gaan aanpakken. De ontstane problemen waren behalve bij de betreffende imkers inmiddels ook bij het toenmalig Consulentenschap (voor Insektenbestuiving en Bijenhouderij) en de NCB ter discussie geraakt. Uit gesprekken die daarop volgden is toen het plan opgevat om een werkgroep op te richten die het plaatsen van bijenvolken op de Stabrechtse hei voortaan zou gaan regelen. Op 12 september 1981 is een eerste bijeenkomst georganiseerd. Deze vond plaats in Someren, in de bijenhal de 'Van Gijzels Hof', genoemd naar de bijenteeltleraar André van Gijzel. Naast de direct belanghebbenden was daarbij ook de gemeente Someren aanwezig. De Stabrechtse hei loopt door tot aan het grondgebied van deze gemeente. Hun medewerking aan onze plannen was daarom noodzakelijk.'

De 'bende van twaalf'

'Door de NCB was in concept een regeling opgesteld om het plaatsen van bijenvolken op de hei in goede banen te leiden. Daarmee kreeg de commissie verregaande bevoegdheden. Zo was er onder andere geregeld dat de imkers voortaan nog maar met een bepaald percentage van hun volken naar de Stabrechtse hei mochten komen. Mocht niettemin toch nog blijken dat er te veel aanvragen voor een standplaats binnen zouden komen, dan mocht de commissie nog verder korten. Daarnaast werd het plaatsen op andermans grondgebied in de directe omgeving van de hei niet meer toegestaan. Tevens heeft de commissie ook voor een betere spreiding van de standplaatsen kunnen zorgen.'

Bij de uitvoering van de taken van de commissie behoorde onder andere ook het verrichten van bepaal-

de controles op de naleving van hun aanwijzingen. 'Jarenlang,' vervolgt Harrie Weijenberg zijn relaas, 'hebben we als werkgroep op willekeurige zondagochtenden controles op de heide uitgevoerd. Dit gebeurde op de fiets en stond onder leiding van Toon Bussers van Staatsbosbeheer en de voorzitter van de commissie Piet van der Linden. Het waren genoeglijke tochten. Dat was genieten. Van de bloeiende heide en het gezoem van de bijen. Je kwam er reeën tegen en natuurlijk was er de stilte. Daarnaast was het ook leerzaam. Door de verhalen van Toon Bussers leerde je veel van het heidelandschap.'

'Tot op heden hebben we gelukkig nog nooit hoeven in te grijpen. De imkers hebben zich altijd goed gehouden aan onze oproep minder volken te plaatsen. Eigenlijk hebben wij daar als beheersgroep nooit veel voor hoeven te doen. Dit wordt door de betreffende imkers in feite altijd binnen de eigen vereniging of reisgroep geregeld. Jaarlijks worden op de Stabrechtse heide rond de 500-600 bijenvolken geplaatst. Vorig jaar was dat vanwege de slechte verwachting van honinggoest wat minder. Afhankelijk van de toestand van de heide kunnen hier tegenwoordig 700-800 volken geplaatst worden.'

Tsjernobil

De taak die de oorspronkelijk werkgroep 'Stabrechtse heide', ook wel 'beheerscommissie' genoemd, breidde zich langzaam uit. Het accent verschoof voor een deel naar het mede-onderhouden van het gebied. De jaarlijkse vergadering van de commissie heeft een uitgebreide agenda.

'Behalve de toestand van de heide en de verwachting van het oppervlakte dat het komende seizoen in bloei zal komen wordt er ook gesproken over waar de standplaatsen voor bijenvolken zullen komen. Verder wordt er nagegaan of tijdens het voorbije seizoen de bijen wellicht overlast hebben veroorzaakt aan recreanten. Klachten, opmerkingen en wensen van imkers worden besproken en er worden data vastgesteld waarop de volken kunnen worden geplaatst.'

'Op een gegeven moment ontstond het plan om de imkers die geïnteresseerd zijn in de heidedracht meer inzicht te geven in wat er een jaar rond op de heide valt te beleven. Hierbij moet gedacht worden aan inzicht in het totale planten- en dierenleven in een heidelandschap. Maar ook bijvoorbeeld de invloed van zure regen en de gevolgen van het wegvallen van het vroegere maaien en plaggen op de heide: het dichtgroeien met buntgras en houtopslag. We wilden onze imkers zodoende meer bij de heide gaan betrekken. Op het moment dat we daarmee daadwerkelijk wilden

beginnen vond de ramp in Tsjernobil plaats, met de bekende gevolgen. De belangstelling voor de heide nam toen toch wel even wat af. Maar dat is tegenwoordig wel weer anders. Gelukkig neemt in de honing afkomstig van de Stabrechtse heide de radioactieve besmetting nog elk jaar af. We zitten onder de gestelde norm. Niettemin komen wij hoger uit dan andere heidevelden in Nederland.'

'Met de schrik van Tsjernobil in de benen leek ons dat geen goed moment om de imker wat meer bij het beheer van de heide te gaan betrekken. Wat hadden zij er overigens indertijd nog te zoeken, nu waarschijnlijk radioactieve besmetting in honing boven het toegestane zou uitkomen. Jarenlang na Tsjernobil hebben dan ook maar weinig imkers hun volken hier op de heide geplaatst. Maar vier jaar geleden, dat was in 1992, zijn we toch van start gegaan als beheerscommissie. Daarbij werd het secretariaat van de kring Z.O.-Brabant betrokken. Via publiciteit in *Bijen* en het aanschrijven van verenigingen uit de omgeving werden zoveel mogelijk imkers geïnformeerd. Dat heeft er toe geleid dat we op 14 februari, een jaar later, onze eerste werkdag op de Stabrechtse heide konden organiseren. En het is verheugend te mogen constateren dat sindsdien de animo voor deze jaarlijkse werkdag alleen maar toeneemt. Behalve dat we hiermee onze eigen bijdrage leveren bij het verbeteren van de heidedracht, groeit nu ook het begrip bij de imkers. Voorheen kenden zij in feite alleen maar bloeiende heidevelden. Veel verder ging voor de meesten de belangstelling niet. Nu worden zij zich meer bewust van de problemen van de heide en wat zich hier allemaal afspeelt. Zij zijn zich nu nog meer dan vroeger bewust van de kwetsbaarheid van onze heide.'

Meer dan marginaal

Als laatste opmerking noteren wij: 'Ten opzichte van tien jaar geleden is er, onder andere door maaien en beweiden met schapen en runderen, een verbetering van de heide te zien. Toch is er nog veel achterstallig onderhoud. Staatsbosbeheer waardeert onze activiteiten ten zeerste. Mede omdat het jaarlijkse budget te gering is om de resterende oppervlakte heide goed te beheren. Komt hierin geen verbetering in de vorm van meer vrijwilligers en geld, dan zal in de toekomst nog meer heide vergrassen of veranderen in bos. Voorzover ons bekend zijn er naast ons imkers alleen mensen van het IVN actief met onderhoud aan de heide.'

AVB-preventie bij het scheppen van een zwerm

Wanneer u een zwerm wilt scheppen waarvan u de herkomst niet kent loopt u de kans een Amerikaans vuilbroedbesmetting (AVB) in huis te halen. U kunt daarom overwegen om de zwerm te laten hangen en te wachten tot hij vanzelf wegvliegt. Maar als u hem toch wilt scheppen omdat anderen er last van hebben of dat u het zonde vindt om hem te laten hangen, dan kunt u een preventieve maatregel nemen om de kans op besmetting te verkleinen. Een oplossing hiervoor is het maken van een zogenaamde 'hongerzwerm'. In Denemarken, waar men sinds het einde van de tweede wereldoorlog al geteisterd wordt door perioden met

172 AVB-besmettingen, past men deze bestrijdingsmethode toe om zieke volken te behandelen.

De methode

Er van uitgaande dat de besmetting hoofdzakelijk wordt overgebracht door de AVB-sporen in het uit de kast van herkomst meegenomen voedsel, dat niet het ventiel in de honingmaag van de bij gepasseerd is. Daarom wordt getracht de zwerm bijna uit te hongeren zodat geen honing meer in de honingmaag aanwezig is. U slaat de zwerm af in een vooraf geprepareerde kartonnen doos. Deze doos met de zwerm laat u op een koele donkere plek enkele dagen rustig staan tot de eerste bijen van de honger sterven. Daarna doet u de zwerm in een kast met raampjes met alleen kunstraat en voert u de zwerm met veel suikeroplossing. Uit voorzorg moet de doos daarna in z'n geheel verbrand worden.

Vorbereiden van de doos

De doos die u gratis bij uw supermarkt kunt halen, dient zodanige afmetingen te hebben dat de zwerm er ruim in kan. De doos moet zo hoog zijn dat de zwerm vrij van de bodem kan hangen. Dus minimaal 35 x 25 en 35 cm hoog. Een stevige kartonnen doos met vier flappen als afsluiting is gemakkelijk te vinden. Een kartonnen verhuisdoos is hiervoor zeer geschikt, maar deze is nogal duur. Op 10 cm vanaf de bodem snijdt u met een Stanley mes de onderkant eraf. In de onderrand van de bodem maakt u in tegenover elkaar liggende wanden een ventilatie-opening die u afsluit met vliegengaas. In de rand van de bovenkant maakt u twee kijkgaten die u afplakt met cellofaan. Dan de boven- en onderzijde dichtmaken en afplakken, zowel aan de binnenzijde als aan de buitenkant. De bovenkant moet dan nog versterkt worden, omdat

daar de gehele zwerm aan komt te hangen. Dat kunt u het best doen met enkele houten latjes. Steeds één aan de binnenkant en één aan de buitenkant. Deze latjes worden met elkaar verbonden met RVS draad dat door het deksel wordt gestoken of met een paar schroeven. De zwerm heeft dan ook houvast aan de latjes aan de binnenkant. U kunt het bovenste deel van de doos als kieps gebruiken. En als u de zwerm gevangen heeft, zet u dat gedeelte op het onderstuk en verbind u beide delen met stevig plakband. Als u na het hongeren de zwerm in de kast wilt afslaan hoeft u alleen maar het plakband los te trekken. Daarna zet u het bovenstuk met de hongerzwerm op de kast. De dode bijen blijven in het onderstuk achter. Eventueel kunt u voor het afslaan in de kast de zwerm nog met suikerwater besproeien. Succes!

E. Oortman Gerlings, Edam

Bron: Deense videofilm van H. Hansen. Zie ook Böse, E. (1992) Sanieren brutkanker Völker im April. Deutsches Imker Journal: 118-122.

Opmerking van de redactie: In een besmet gebied moeten zwermen zondermeer vernietigd worden!

De kosten van een cursus

Vanwege de steeds terugkerende vraag naar een boekje over korfimeren heb ik eind 1994 besloten hieraan tegemoet te komen. Het werkje zal over een paar maanden uitkomen onder de naam: 'Korfimerij, vroeger en nu'. Voorafgaande aan de samenstelling ervan had ik nog een reeks gesprekken met enkele gerenommeerde korfimmers op de Veluwe. Hoewel je als 'leraar bijenteelt' verondersteld wordt alles te weten over de imkerij, is het mijn ervaring dat je in velerlei opzicht van ervaren korfimmers nog wel het nodige kunt opsteken. Gewoontegetrouw vraag ik zulke lieden dikwijls van wie zij het vak geleerd hebben. Behoudens een enkeling is dat van vader, opa, buurman of iemand uit de naaste omgeving. Zij volgden dus geen cursus voor beginners of gevorderden. Denk nu niet dat zij minder goede imkers zijn, integendeel, uitstekende vaklieden! De ouderen onder hen hadden geen alternatief, toentertijd was er nog geen mogelijkheid om een cursus te volgen. Voor de jongeren geldt, heel typerend, dat velen van hen zelfs nu nog gewoon de voetsporen van hun ouders volgen en zich aldus de 'imkerkunde' eigen maken. Nu de imkerij een grote verschuiving van het platteland naar

de meer stedelijke gebieden heeft ondergaan en bovendien de gemiddelde scholing van de huidige imker op een aanmerkelijk hoger niveau staat, acht men de vroegere leergang 'van vader op zoon' wellicht niet toereikend. De moderne imker wil een cursus volgen, dan krijg je tenminste een diploma. Zo'n papertje is bij menigeen misschien wel zaligmakend, in ieder geval, dan tel je mee!

Met deze ietwat te lange aanloop kom ik terecht bij Ab Kuypers, die in Bijen 4(4): 110-112 (1995) een relaas ten beste gaf over de kosten van een bijencursus. Ik vind de beschreven gang van zaken bij de AOC's een droevige ontwikkeling: cursusprijzen van f200,- tot f350,-. Telt men daarbij nog een paar complete Spaarkasten, beschermingsmiddelen, raampjes, kunst-raat, e.d., dan overschrijdt men al gauw de f1.000,-. Tegenwoordig kan men bij een volksuniversiteit al voor rond f150,- een computercursus volgen (MS-DOS met WP5.1), een goede tweedehands PC kost ca. f1.000,-, met andere woorden, een huidige AOC bijencursus is relatief gezien veel te duur en prijst zich zelf dan ook volledig uit de markt. Een bijkomstigheid is, dat niet elke agrarische school een bijencursus geeft en vaak ook nog in een andere plaats is gesitueerd, zodat een en ander gepaard gaat met de nodige reistijd en reiskosten. Tot slot moeten we dan maar aannemen, dat de bevoegde (biologie) leraar een voldoende ervaren imker is. De oorzaak van al die ellende is, dat het Ministerie van Landbouw uit het oogpunt van bezuiniging zijn bakens grondig heeft verzet en de aspirant-imker in alle opzichten het gelag betaalt. Hieruit is maar één conclusie te trekken: wij moeten als Vereniging dezelfde politiek betrachten en eveneens onze bakens verzetten. Genoemde ongunstige omstandigheden moeten we niet accepteren, we moeten zo snel mogelijk het heft in eigen hand nemen. Willen we met name het imkerspotentieel op peil houden, dan moeten we als imkerorganisatie de opleiding in eigen beheer nemen. Met de huidige kennis van zaken, met de ter beschikking staande bijenliteratuur en andere hulpmiddelen behoeft dat geen enkel bezwaar op te leveren. In elke subvereniging beschikken we wel over een paar enthousiaste instructeurs, die met ondersteuning van een paar goede imkervrienden bereid zijn tegen een acceptabele prijs een cursus te organiseren.

Als de vroegere ongeschoolde imker dat kon, dan moeten we dat zeker nu zonder enig probleem kunnen waarmaken. Henny Kroes in Apeldoorn heeft aangetoond, dat zo'n werkwijze alleszins mogelijk is. Hoewel hij formeel dan weliswaar niet bevoegd is, heeft hij gedurende de afgelopen jaren duidelijk aangetoond,

dat hij het op enthousiaste en didactisch verantwoorde wijze bijzonder goed heeft gedaan.

Ik had het genoeg voor een van zijn leerlingen uit mijn woonplaats als mentor op te treden, waarbij ik op afstande constateerde, dat er niets op zijn cursus viel aan te merken, integendeel, alle lof!

Zijn cursusprijs is zeer redelijk en aanvaardbaar. De opmerkingen van Peter Liefbroer uit Hoorn over zijn visie op het door hem genoemde 'zwarte cicuit', sociale premies, belasting, e.d. raken kant nog wal. Als je binnen verenigingsverband een cursus organiseert, waarbij de inkomsten (f 85,- per cursist) besteed worden aan zaalhuur, cursusmateriaal, reiskosten, etc.), dan ben je als (onbevoegde) leraar uit het ware hout gesneden. Feitelijk is er gewoon sprake van een kostendekkende cursus. Een goede vereniging bestaat uit vrienden en zo kun je goede imkers opleiden en tevens leden winnen voor je organisatie! Dat AOC-diploma is dan geheel oninteressant, het gaat immers om het op verantwoorde wijze en succesvol kunnen imkeren, een diploma is slechts bijzaak.

J.J. Speelziek, Teuge

Dankbetuiging

In Bijen 4(5):158 stond een vraag van Dr. P.J. Bertels uit Zevenaar over een gedicht. Op 3 of 4 mei j.l. heeft een meneer telefonisch contact gehad met het secretariaat van de VBBN. Naar aanleiding hiervan onderstaand berichtje:

Mijn hartelijke dank aan de imker die door zijn juiste aanwijzing mij op weg hielp tot het uiteindelijk vinden van het gedicht 'De Scheper' van Jacques Perk. Graag zou ik hem persoonlijk willen ontmoeten en bedanken.

Dr. P. Bertels, Frans Halsstraat 1, 6901 DC Zevenaar, telefoon 08360-23476

Rectificatie

In Bijen 4(5): 142 rubriek 'De Lezer Schrijft', bericht 'Nogmaals wintersterfte' staan twee storende foutjes. Vijftiende zin van onderen: Minderhout moet zijn Minderhoud.

Vierde zin van onderen moet zijn: '...het zicht op mij toegrijnzende zo goed als lege raten'.

De 'darrenverzamelplaats'

Juni, zomermaand en voor imkers bovendien de maand van de waarheid. Nu moet blijken of de met zorg gekweekte koninginnen aan de leg zijn. Met zorg gekweekt, maar wat heb je als doorsnee-imker weinig invloed op de nakomelingen. Het is er altijd ingestampt om alleen van je beste moertjes verder te telen. Zorgvuldig wordt kweekmateriaal van het favoriete volk overgehangen in de overige volken en de imker voelt zich er goed bij. Tot zover lukt het allemaal wel, maar daarna vliegen de jonge koninginnen tijdens de bruidsvlucht de arena of darrenverzamelplaats (DVP) binnen waar zich van heinde en ver van nomadendarren tot exemplaren uit de 'hogere' bijenkringen hebben verzameld. Het resultaat? Het laat zich raden, afwachten is de boodschap. De hamvraag blijft, hoe weten jonge koninginnen van elke bijenstand de dichtstbijzijnde DVP te vinden. Wat weten we van de DVP. Het is een gebied op minimaal vijf meter hoogte met horizontale en verticale begrenzingen, waar darren uit de wijde omgeving samenkomen en rondvliegen, onafhankelijk van de aanwezigheid van een koningin. Deze plaats wordt door brontige koninginnen opgezocht om te paren. Het gebied zelf oefent een onvoorstelbare aantrekkingskracht uit op darren en wordt jaar na jaar opnieuw als zodanig gebruikt. De DVP komen hoofdzakelijk voor op plaatsen waar een karakteristieke afwisseling in het landschap bestaat zoals aan het eind van opgaande vegetatie of waar boompartijen een hoek met elkaar maken. Het fijne weten we er echter nog niet van. Uit de verzamelde kennis blijkt dat de jonge koningin zich naar de DVP begeeft. In de bijenwereld is geur een belangrijk communicatiemiddel. Het is hoogst waarschijnlijk dat darren door hun massale aanwezigheid op de DVP een feromoon verspreiden dat de koningin de weg wijst. Die 'massale' aanwezigheid zou dus een voorwaarde zijn om van een concentratie darren een DVP te maken. De DVP biedt nu de grootste mogelijke kans op een geslaagde bevruchting. Door de aanwezigheid van een grote verscheidenheid aan genetisch materiaal is de kans op inteelt minimaal.

Welke darren op de DVP?

Er zijn nog altijd imkers die twifelen aan het bestaan van DVP's. Het is een moeilijk vol te houden standpunt want in Amerika zijn ze met behulp van radar opgespoord waarna op die plek honderden darren zijn gevangen. Bij onderzoek naar de leeftijd van darren

bleek dat voornamelijk jonge darren van volken uit de naaste omgeving en oudere darren van meer verwijderde volken op een DVP voorkwamen.

Het vlieggedrag van darren

In Venezuela is men druk bezig kennis te vergaren over het vlieggedrag van darren in verband met de oprukkende Afrikaanse bij. Het is onder andere gebleken dat de Europese darren 's ochtends veelal eerder uitvliegen dan de geafricaniseerde (GAF) soortgenoten. En dat roept dan weer de vraag op of dat verschil wordt beïnvloed door externe oorzaken of dat het genetisch bepaald wordt. Om een antwoord te vinden werden GAF- en Europese darren afzonderlijk van een merkje voorzien en per honderd in GAF- en Europese bijenvolken, in alle mogelijke combinaties ondergebracht.

Het resultaat: Europese darren vlogen 's morgens eerder uit dan GAF-darren, zelfs in de volken waar ze allebei in aanwezig waren. Dit betekent dat de werkbijen geen invloed uitoefenen op het tijdstip van de darrenvlucht. Dit geeft aan dat de tijd van uitvliegen niet werd beïnvloed door de aanwezigheid van de anderssoortige darren.

De sperma-opslag bij de bijenkoningin

Op een DVP kunnen tot 10.000 darren voorkomen. Het opslag van sperma is een noodzakelijke voorwaarde voor het voortbestaan van het bijenvolk en daartoe beschikt de koningin over een 'zaadblaas' of Spermatheca. Hier wordt het sperma bewaard tot het voor het bevruchten van eieren nodig is. De zaadblaas kan 6-7 miljoen zaadcellen bevatten en dat is veel minder dan de 10-12 miljoen die één dar kan produceren.

De verbinding met de eileider is de zeer dunne gebogen zaadleider. Tijdens de bruidsvlucht ontvangt de koningin ongeveer honderd miljoen zaadcellen van meerdere darren. Deze komen eerst in de eileiders. Met haar achterlijf maakt de koningin persende bewegingen, waardoor de zaadcellen van de linker- en rechtereileider in het middelste deel worden geperst. Bij deze actie glijdt het zaad voorbij de opening van het zaadblaasje. Slechts een klein deel van het zaad, 5 à 6%, lukt het om in de blaasingang te komen en zodoende in het blaasje. Dit binnendringen geschiedt door de eigen beweging van de zaadcellen en door de beweging van de Breslauerpomp, die aan het eind van de zaadleider is gelegen. Slechts een klein deel van het sperma van elke dar komt in de zaadblaas terecht.

Het grootste deel (meer dan 90%) wordt als verdroogde wit tot bruinachtige stiftjes door de angelkamer uitgestoten. Deze stiftjes worden door de imker ten onrechte vaak voor het bevruchtingsteken gehouden. Natuurlijk zijn zij wel het bewijs van een succesvolle paring, maar het ziet er heel anders uit dan het bevruchtingsteken dat na terugkeer van de bruidsvlucht door de koningin direct wordt verwijderd om de weg vrij te maken voor het uitscheiden van het over-tollige sperma. Er kunnen legstoornissen optreden als de koningin in dit stadium niet voldoende wordt verzorgd. Een volk met zeer veel jonge bijen is van het grootste belang. Na ongeveer 24 uur zijn de eileiders vrij van sperma. De zaadcellen kunnen tot vijf jaar lang in het zaadblaasje in leven gehouden worden. Toch kan een koningin door onderkoeling darrebroedig worden. Dit ontdekte men door de koningin enige uren in een koelkast te plaatsen. De zaadcellen bleven echter wel in beweging! Tot nu toe is het niet gelukt sperma met de gewenste erfelijke factoren voor kunstmatige inseminatie langdurig diepgevroren te bewaren, ondanks vele pogingen die in Amerika en Duitsland werden ondernomen.

Knippen en merken van de koningin

We hebben onze jonge koningin gevolgd van de DVP tot aar behouden thuiskomst en nu is ze dan aan de leg. Het volgende karwei kan zijn het knippen en merken. Het kan heel wat spanning veroorzaken. Dit maakte een imker uit Ermelo mee.

'Eindelijk had hij dan een koningin die het neusje van de zalm kon worden genoemd, al is dit voor de bij een rare vergelijking. Zo'n bijzonder moertje moet je natuurlijk merken en knippen, wil je echt zeker zijn dat ze nog in de kast zit. Dus werd het beestje op een goede dag gevangen en mee naar binnen genomen, ze mocht eens de kuiervleugels nemen. De vrouw van onze imker was boodschappen aan het doen, dus de keuken was vrij. En jawel, plotseling ging Hare Majesteit op de vleugels, cirkelde een paar keer rond en verdween achter onze imker uit zijn gezichtsveld. Waar was ze gebleven? Een wanhopige zoekactie volgde; nooit geweten dat er in een keuken zoveel potjes, pannen, hoekjes en gaatjes waren waarin een bij zich zou kunnen verstoppert. Na een dik half uur zoeken was de keuken een puinhoop en de imker wanhopig. Juist toen hij het allerlaatste potje van zijn plaats haalde ging de deur open en zijn vrouw kwam binnen. 'Deur dicht!' brulde hij, maar het drong niet tot haar door bij het zien van de ravage. Wat is hier aan de hand, bracht ze uit. En wat doet die grote bij op je rug. Het is toch nog een hele beste koningin geworden'.

Bio-diesel

Wellicht ten overvloede, maar het is er dan toch nog van gekomen. Bio-diesel wordt tijdelijk vrijgesteld van accijns en de teelt van koolzaad in het kader van de braakleg-regeling krijgt wellicht een klein impulsje.

Het weer in juni

Als landelijk gemiddelde voor juni geldt over de periode 1961-1990; 196 uren zonneschijn, 65 millimeter neerslag en een maximumtemperatuur van 19,1°C.

Juni-maanden					
Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp. (°C)		
1990	zeer somber (130)	normaal	normaal		
1991	zeer somber (119)	zeer nat (122)	zeer koud (16,0)		
1992	zonnig (232)	normaal	zeer warm (22,3)		
1993	normaal	droog (40)	normaal		
1994	normaal	normaal	normaal		

175

Geraadpleegd

- Free, J.B. (1987) Pheromones of Social Bees; Chapman and Hall, London, Drone congregation areas: 96
- Taylor, O., Spivak, M. (1987) Further observations on mating flights by Drone Honey Bees; American Bee Journal 127(12): 852
- Hellmich, R.L., Collins, A.M. (1988) Factors that influence Drone flight times in Africanized and European Colonies. American Bee Journal 128(12): 804
- Koeniger, G., Wuerkner, W. (1993) De sperma-opslag bij de bijenkoningin. Amsterdamse VBB. Bij-Zaken 7(1): 14
- Knippen en merken van koninginnen, VBBN subvereniging Ermelo 1: 17 (1994)
- Biodiesel, De Volkskrant 8-3-95

Ledenvergadering VBBN

De heren van den Hoeven en van Assche ontvangen een erekorfje uit handen van VBBN-voorzitter

In de Bedrijfsraad worden de belangen van alle imkers besproken

Regelmatig komen we in Bijen zaken tegen vanuit de zogenaamde Bedrijfsraad. Het laatst was dat naar aanleiding van de opgestelde regels ter preventie van het Amerikaans vuilbroed (AVB). Ondanks dat alles weten wij dat veel imkers zich vaak afvragen wat dit begrip nu eigenlijk inhoudt. Anderen zetten vaak vraagtekens bij het nut en doel van de Bedrijfsraad. Aan de heer Dick Vunderink, voorzitter van de VBBN en voorzitter van de Bedrijfsraad, de vraag om 'tekst en uitleg'. Het werd een heel relaas.

176

Onbekend of onbemind

'Ik begrijp heel goed dat veel imkers niet weten wat de Bedrijfsraad is. Ik kan daar kort over zijn, het is een vrijwillige overkoepeling voor heel imkerend Nederland. De raad wordt gevormd door vertegenwoordigers van de vijf Nederlandse imkersorganisaties, te weten VBBN, NCB, ABTB, LLTB en ANI. De verdeling van de 'zetels', zal ik maar zeggen is als volgt: vier van de VBBN en één van elke andere organisatie. Hiermee wordt uitdrukking gegeven aan de respectievelijke ledenaantallen. Het secretariaat wordt gevoerd door de secretaris van de NCB. Sinds de oprichting van de Bedrijfsraad is het gebruikelijk dat de voorzitter van de VBBN tevens de voorzittershamer van de Bedrijfsraad hanteert. Vandaar dat in mijn 'PC'-stukjes in Bijen zaken van de VBBN en de Bedrijfsraad wel eens dooreen vliegen.'

'Mede omdat de Bedrijfsraad een instituut is dat niet echt aan de weg timmert, begrijp ik heel goed dat ons werk onbekend is. Vanwege het indirecte belang van de Bedrijfsraad zal het meeste nieuws over ons werk de kortste weg tussen de oren volgen, denk ik. Men vergeet ons gemakkelijk, bedoel ik maar te zeggen.'

Niet om het vergaderen

'Ja, als kritische buitenstaander zou je geneigd kunnen zijn om te denken dat de Bedrijfsraad alleen maar is opgericht om de behoeften van vergaderdieren te bevredigen. Maar zo is het toch niet. Kijk, alle organisaties hebben hun eigen activiteiten om het bijhouden van hun leden te bevorderen. Ze werken aan de verbetering van drachtgebieden, het reizen met bijenvolken en de nodige kennis. Elk doet dat op zijn eigen wijze. Soms ook samen met andere organisaties of groepen. Daarnaast zijn er zaken die voor alle

imkers, landelijk georganiseerd moeten worden. Zaken die je als één organisatie, zeker als kleine, niet alleen kunt aanpakken. Een goed recent voorbeeld is de preventie van AVB. Als we dat niet gezamenlijk aanpakken, dan kun je het net zo goed laten.'

Een platform

'Je kunt de Bedrijfsraad het best zien als een platform waarin gemeenschappelijke belangen van alle imkers worden besproken,' aldus Dick Vunderink.

Om dit te illustreren geeft hij enkele voorbeelden: het ontwerp en de financiering van de Nederlandse honingfolder; de organisatie van de imkerdemonstratie in Brussel; het voorstel voor één Nederlandse honingpot; de preventieve maatregelen tegen AVB; de financiering Ambrosiushoeve; het gemeenschappelijk legitimatiebewijs.

'Dit zijn zo maar enkele voorbeelden uit al die zaken waarvan het beter is om met elkaar op te trekken. Afzonderlijk bezig zijn op zulke terreinen, dat werkt niet.'

Landbouwschap

Op onze vraag of veel van de genoemde zaken (ook) niet in het Landbouwschap worden behandeld, vertelt Dick Vunderink: 'Sommige wel, ja. Maar we moeten toch een goed onderscheid maken. De Bedrijfsraad is een vrijwillige club. De afdeling Bijenhouderij van het Landbouwschap is een formeel overheidsorgaan. Je kunt ook zeggen dat de Bedrijfsraad niet hoeft, het Landbouwschap, afdeling Bijenhouderij, wel.'

'In ieder geval is het verstandig van de mogelijkheid van het Landbouwschap gebruik te maken. Het is ons enige contactorgaan met de overheid. Het lijkt misschien allemaal een beetje dubbel-op. Soms is het dat ook wel. Maar dat hebben wij praktisch opgelost. Dezelfde mensen die in de Bedrijfsraad zitting hebben zijn tegelijkertijd vertegenwoordigers van hun organisaties in het Landbouwschap met dezelfde voorzitter. Een typisch voorbeeld van een 'personele unie'. Dat is erg handig. Zo kan 's morgens de Bedrijfsraad vergaderen en een gemeenschappelijk standpunt bepalen over agendapunten die 's middags in het Landbouwschap aan de orde komen.'

Verschillen

'In het Landbouwschap staan vooral onderwerpen op de agenda die een verbinding hebben met het Ministerie van Landbouw. Je moet hierbij denken aan gezondheidszaken, onderwijs en de Ambrosiushoeve. Je moet je toch niet voorstellen dat de vijf organisaties afzonderlijk de overheid zouden benaderen! De overheid zou dat ook nooit accepteren.'

Het maandblad

De gedachte is niet nieuw. Een gezamenlijk maandblad voor imkers, uitgegeven door de Bedrijfsraad. We vragen Vunderink nog eens uit te leggen hoe dat zit. Bijen is een maandblad van vier van de vijf organisaties. De ANI heeft haar eigen blad gehouden toen Bijen werd opgericht. Je zou dus misschien wel kunnen stellen dat Bijen bijna een blad van de Bedrijfsraad is. Met de redactie wordt tweemaal per jaar vergaderd door de vier voorzitters van de organisaties die wel in Bijen participeren. Behalve de financiën komen daar ook redactionele zaken aan de orde. Een soort redactieraad zou je kunnen zeggen.'

Andere mogelijkheden?

Over de voortdurende discussie van één imkerorganisatie: 'Laat ik voorop stellen dat wat ik je nu ga zeggen persoonlijke gedachten zijn. Aan de ene kant is het jammer dat er de Bedrijfsraad moet zijn. Wanneer er voor de Nederlandse imkers één grote organisatie zou bestaan, dan was de Bedrijfsraad niet nodig. Maar goed, zo'n organisatie hebben we nu eenmaal niet en er zijn ook geen tekenen dat die er komt. We moeten dus blijven uitgaan van de bestaande situatie, met vijf verschillende organisaties. In die situatie vind ik de Bedrijfsraad een nuttig instituut. We hebben daarmee een goede 'postbus' voor de gemeenschappelijke belangen. Stel je voor dat elke organisatie telkens weer de vier andere apart zou moeten benaderen. Dan wordt het wel een moeizame weg om samen iets te bereiken.' Wél voel ik voor een beter herkenbare naam: Imkerfederatie.

Goede samenwerking

'Ik vind dat we elkaar redelijk weten te vinden in het overleg binnen de Bedrijfsraad. Een zeker spanningsveld blijft er natuurlijk wel bestaan. De kleine organisaties kijken oplettend of de grote VBBN voldoende ruimte voor hen laat om hun eigen stem te laten horen. Als VBBN'er heb ik wel eens het gevoel dat wij ten behoeve van de samenwerking wel eens meer weggeven dan ons lief is. Maar dat zijn nu eenmaal elementen die bij samenwerking horen. En

over die samenwerking ben ik niet ontevreden. Er is een goede ontwikkeling gaande hierin.' 'Verder betreur ik het wel dat de Bedrijfsraad een te klein vermogen heeft om als bijenhouderij hier en daar wat financiële ondersteuning te geven. Bijvoorbeeld aan die ik pleeg te noemen 'onze wetenschappers', Joop Beetsma, Aad de Ruijter en Hayo Velthuis. Zij zouden meer kans hebben onderzoeksprojecten gefinancierd te krijgen als de 'gebruikers' naast formele ook een financiële steun zouden kunnen geven. Daarnaast zou ik ook graag een stimulans geven aan goede projecten van imkers. Maar we moeten nu eenmaal goed op onze portemonnee passen. Een contributieverhoging voor de min of meer anonieme Bedrijfsraad lijkt me nauwelijks kansrijk.'

Beperkte financiële middelen

U vindt dus dat er in de imkerij te weinig geld omgaat om belangrijke zaken voor elkaar te krijgen?

Dick Vunderink: 'Inderdaad. En ik heb al eens eerder laten blijken dat ik het financiële denken van de bijenhouders erg krampachtig vind. Alsof wij het geld van de imkers over de balk zouden gooien. Ik word er soms moedeloos van als we binnen de VBBN alleen maar bezig zijn om te bezuinigen en er tegelijkertijd voor nieuw beleid geen geld is. Ik vind het gênant om tegen wetenschappers te moeten zeggen: 'Kunnen jullie dit en dat onderzoeken, maar je hoeft van ons niet op geld te rekenen.' Voor hen is ook de tijd voorbij dat de overheid projecten volledig betaalde. Er worden tenminste medefinanciers gevraagd. Als de echte belanghebbenden er niets voor over hebben, lopen anderen er ook niet warm voor.'

'Ik weet wel dat veel van onze leden precies willen terug zien wat er met hun contributie gebeurt, maar waar vindt je dat? Ook je voetbalvereniging doet meer dan het krijten van jouw veld. Van Natuurmonumenten zie je zelf nauwelijks iets terug.'

'De voorbeelden die ik heb genoemd moeten aangepakt worden. Als we dat niet deden, zou men terecht aan de bel trekken. Het zou een heel nadelig effect hebben op de gehele imkerij. Voor ons allemaal. Maar al gebeurt het allemaal met vrijwilligerswerk, het kost altijd wat. En gelukkig weet ik dat veel leden onze zorgen delen en een andere opstelling noodzakelijk vinden.'

Riet Oostendorp jubileert

Joop Beetsma

Een avond waarop heel voetbalminnend Nederland aan de buis gekluisterd zit, is mevrouw Riet Oostendorp-Noorland, administratief medewerkster van de afdeling Handel van de VBBN, druk bezig een grote stapel rekeningen te controleren.

Overdag wordt haar aandacht opgeëist door de klanten in de 'Imkershop' en via de telefoon door vragenstellers en niet te vergeten door haar gezin.

Wageningse van geboorte, volgde zij de Avond-MAVO in Wageningen omdat zij overdag voor haar moeder zorgde. Op 19-jarige leeftijd reageerde zij op een advertentie van de VBBN

178

waarin een administratief medewerkster gevraagd werd. Het sollicitatiegesprek bij de algemeen secretaris de heer G. van der Weert, liep uit op een twee uren durend examen, waarbij haar meteen al het giroboek, het kasboek en allerlei typewerk werden voorgelegd. Op 16 juni 1970 mocht zij in het oude Bijenhuis beginnen. Zij ontving

bruto f240 per maand en voelde zich de koning te rijk. Zij genoot van de plezierige werksituatie, samen met de heer Van der Weert, Mien, en Dik Louters.

Bovendien had zij goede contacten met de bijenteeltleraren in dienst van het Consuleringschap voor de Bijenteelt, de heren Van Aarst en Laban.

In 1972 verhuisde de VBBN naar het nieuwe Bijenhuis. Na het vertrek van de heer Van der Weert werkte Riet op zeer plezierige wijze samen met de heer

J.A. Krabbenborg. Toen omstreeks 1983 de splitsing van de Afdeling Vereniging en de Afdeling Handel werd voorbereid, betekende dit een verdeling van taken en veel extra werk. Het geheel werd minder overzichtelijk. Overigens ging de samenwerking met de secretaresses van de Vereniging, de dames T.E.A. Rive en J.M.A. Pos uitstekend. Het Hoofdbestuur heeft meerdere malen aan Riet gevraagd of zij secretaresse van de Vereniging wilde worden. Dit aanbod heeft zij elke keer van de hand gewezen omdat zij geen belangstelling had voor een zittend bestaan. Riet houdt van afwisseling en is zeer flexibel. Toen het Bijenhuis tijdens de zomervakantie gesloten was, zag zij er geen been in om met de vorkheftruck een vrachtauto met glaswerk te lossen. Zij is van alle markten thuis behalve de bijenmarkten. Want, als het Bijenhuis

op de bijenmarkten zijn assortiment uitstalt, verzorgt Riet de winkel. Service-verlening staat bij haar hoog in 't vaandel. Voor de levering van suiker houdt zij een aparte boekhouding bij. De grootste hoeveelheid suiker die ooit verwerkt werd bedroeg 600.000 kg! Vroeger werd de suiker met octosan gedenateerd. De douane kwam regelmatig controleren of dit werk goed werd uitgevoerd. Toen Riet dit zelf ook wilde controleren, kwam zij er achter dat je één likje (bittere) octosan de hele dag nog proeft.

Om de klanten zo goed mogelijk te kunnen voorlichten, stelde de heer Krabbenborg voor dat de dames

R. Oostendorp en C. van Dam bij de heer A. Kraai maar eens een beginnerscursus moesten volgen. Dit hebben beide dames met veel genoegen gedaan en het had effect. In de periode Krabbenborg werden depôthouders gezocht en gevonden. Hierdoor werd het assortiment van het Bijenhuis dichterbij de leden gebracht. Riet heeft het

contact met de depôthouders en de vaste klanten altijd als een belangrijke zaak gezien. Het computertijdperk begon en samen met mevrouw Pos en de heer Krabbenborg volgde zij een computer- en WP-cursus. Gedurende de laatste zeven jaren heeft Riet uitstekend samengewerkt met de huidige bedrijfsleider Roel ten Klei. De modernisering van de Afdeling Handel werd voortgezet. Wanneer een klant per telefoon imkershandschoenen bestelt en de maat niet weet, vraagt Riet hem om zijn hand op een stuk papier te leggen en de omtrek te tekenen en deze tekening naar het Bijenhuis te faxen. Dat is nog eens gebruik maken van de nieuwe ontwikkelingen! Riet heeft vier voorzitters meegemaakt.

Verder heeft zij ongeveer 6.000 'bazen' gehad, waaronder veel leden die zich in het Bijenhuis heer en meester voelden, wat soms tot onverkwikkelijke situaties heeft geleid. Desondanks geniet Riet van haar werk, dat ze naar eigen zeggen nooit 25 jaar volgehouden zou hebben, als ze niet zulke fijne collega's had. Zij heeft het naar haar zin en heeft geen andere ambities. Het Bijenhuis en haar gezin vullen haar leven.

Riet van harte gefeliciteerd met je 25-jarig jubileum!

Maatregelen voor bevruchtungsstation Marken

E. Oortman Gerlings

Vorig jaar heb ik enkele raadgevingen en voorschriften samengesteld om de kans op besmetting met Amerikaans vuilbroed (AVB), tijdens de bevruchting, te verkleinen. In **Bijen** 4(2): 39-41 heeft u kunnen lezen dat de Bedrijfsraad voor de bijenhouderij maatregelen heeft gepubliceerd. Jammer dat men enkele belangrijke maatregelen, die het besmettingsgevaar door het vervliegen beperken, niet heeft genoemd. Vooral bij onze Buckfastbijen is het vervliegen een belangrijk euvel. Ik vind dan ook de maatregelen zoals beschreven in **Bijen** ontoreikend! Daarom heb ik besloten voor Marken eigen maatregelen voor te schrijven. In deze maatregelen zijn die uit **Bijen** verwerkt.

Programma van het station

- Reservering: Indien u dit jaar uw koninginnen op Marken wilt laten bevruchten, dient u minstens 3 weken vooraf ruimte te reserveren. U kunt mij of de heer Jaap Slooten iedere donderdag tussen 19.00-21.00 uur bellen, 02993-68114 of 02993-68697.
- Kastjes brengen en halen: vanaf 19 mei iedere vrijdag tussen 20.30-21.00 uur op de parkeerplaats bij de drie windmolens op de dijk naar Marken. Na 14 dagen kunt u ze op vrijdagavond op dezelfde tijd en plaats weer ophalen. Mochten in de periode van 14 dagen minder dan 3 bevruchtungsdagen (temperatuur minstens 20°C, met zon en weinig wind) vallen, dan kunt u de kastjes één week langer laten staan. In dat geval neem ik telefonisch contact met u op. Het staangeld bedraagt f7,50 per volkje.

- Darrenlijn: De moeren van de opgestelde darrenvolken en van de volken die het darrebroed leveren zijn dochters van de Zweedse moer UG92-402. Deze stamt af van de oude anatolica-lijnen B366 en B344 van de Buckfast-abdij. De pedigree: UG92-402 = .90-UG9041xUG8856: .88-UG8856xEK8602: .88-UG8836xUG8537: .86-UG8666xUG8537: B366xB366 en UG8537 stamt van B344XB344.

UG en EK staan voor de Zweedse telers Ulf Gröhn en Elvon Karlsson. Behalve de bekende Buckfast-eigenschappen hebben ze tevens de volgende kenmerken:

- een duidelijke broedpauze in de winter,
- daardoor zeer zuinig met het wintervoer,
- zeer economisch met het zomervoer (honing),
- zeer geschikt voor gespreide dracht en
- door het ontbreken van de Athos-invloed, zijn de volken ook geschikt voor Spaarkasten.

- Bepaling opstellingsplaatsen: Omdat ik de indruk heb dat de bevruchtungsresultaten samenhangen met de plaats waar de kastjes worden opgesteld, zou ik deze 'gunstige' plaatsen, met uw hulp, willen bepalen. Hiervoor vraag ik u het door mij aangebrachte kastnummer met het bevruchtungsresultaat terug te willen melden op de door mij verstrekte briefkaart.

Algemeen

- Indien uw kastjes niet aan de voorschriften voldoen dan worden uw kastjes niet geaccepteerd.
- Het bestuur van uw BBV zal controleren of de maatregelen worden uitgevoerd en gehandhaafd.
- Het is de bedoeling dat u naar eigen goeddunken rekening houdt met de adviezen. Deze geven niet alleen een mogelijke bescherming tegen vuilbroed-besmetting, maar ook zal het bevruchtungsresultaat er aanzienlijk door verbeterd worden.

Voorschriften

1. De bevruchtingvolkjes mogen alleen in de volgende kastjes aangevoerd worden: Kirchhainers, Apidea's en EWK's (type Zander, -1/3 Normal of -Erlanger).
2. Naam en postcode moeten onuitwisbaar op alle kastjes zijn aangebracht.
3. De kastjes moeten altijd van een darrerooster (maximum doorlaat 5,2 mm) worden voorzien. De darreroosters dienen, m.u.v. de EWK's, aan de binnenzijde van het kastje deugdelijk worden aangebracht.
4. De gehele buitenkant van de kastjes moet in verschillende 'bijenkleuren' geveerd zijn.
5. De ramen in de kastjes mogen alleen kunstraat bevatten. Gebruikte kastjes moeten vooraf ontsmet worden met een 3% natronloog- of 5% soda-oplossing.
6. De bijen mogen alleen met Apifonda gevoerd worden. Apidea's minimaal 500 gram, Kirchhainer's minimaal 800 gram en van de EWK's moet het voerbakje geheel gevuld zijn.
7. De kastjes mogen uitsluitend jonge bijen bevatten, want ze moeten tenminste 4 weken mee! Kirchhainer's maximaal 2 kopjes (250 ml), Apidea's max. 1 kopje (125ml), EWK's (Erlanger) 1/2 kopje (60 ml), EWK's (Normal) 3/4 kopje (100 ml), EWK's (Zander) 1 kopje.
8. De inzender moet z'n registratiekaart kunnen tonen.
9. De inzender moet bij het brengen van zijn kastjes de ingevulde bevruchtungskaart aan de beheerder afgeven. De bevruchtungskaart wordt vooraf toegezonden.

Maatregelen

1. De bevruchtungskastjes worden in groepen van vier, zo ruim mogelijk, opgesteld. Per groep worden de vliegopeningen van de kastjes naar de vier wind-richtingen geplaatst.
2. Het openen en sluiten van de bevruchtungskastjes mag alleen geschieden als de bijen niet meer vliegen. Voor het openen moeten de kastjes tenminste één uur op hun definitieve plaats hebben gestaan.
3. De bevruchtungskastjes moeten bij het inleveren van de kastjes ingevuld zijn.
4. Kastjes die uit een gebied komen waar een redelijke kans op vuilbroedbesmetting bestaat, ook al is er nog geen vervoersverbod van kracht, worden geweigerd.
5. De afstand tussen de darren(pleeg)volken en de bevruchtungskastjes bedraagt minstens 100m.

180

Advies

Voordat de volkjes naar het bevruchtungsstation worden vervoerd, moeten ze op eigen stand een aantal dagen invliegen. U moet dan een koninginnerooster voor de vliegopening plaatsen. Het effect hiervan is dat er homogene bevruchtungskastjes gevormd worden die minder vervliegen en minder snel beroofd zullen worden. Hierdoor verbetert het bevruchtungsresultaat aanmerkelijk. Dit advies kan als volgt in uw programma opgenomen worden:

- 3 weken voordat u gepland heeft naar het bevruchtungsstation te gaan, overlarven, bijv. op zaterdag.
- 13 dagen later komen de jonge koninginnen uit, dat is op donderdag.
- op vrijdag merkt en inspecteert u de jonge moeren en doet u deze met de aangegeven hoeveelheid bijen en voer in de kastjes.
- dan laat u de volkjes 3 dagen op een donkere plek (niet te koud, 18-20°C) staan. U controleert of de bijen zijn begonnen met bouwen. Mocht dat niet het geval zijn, dan moet u de volkjes langer laten staan.
- maandagavond brengt u de volkjes naar uw stand of thuis in de tuin. Nadat ze een uurtje tot rust gekomen zijn, kunt u de kastjes openen. Vergeet niet het koninginneroostertje aan te brengen.
- donderdagavond kunt u de kastjes sluiten nadat u voorzichtig geïnspecteerd heeft of de koningin nog aanwezig is. Daarna weer donker wegzetten. Vergeet niet het roostertje te verwijderen.
- vrijdagavond kunt u de volkjes naar Marken brengen, met veel kans op een zeer goed resultaat! Hebt u nog ideeën over preventieve maatregelen om op een bevruchtungsstation vuilbroedbesmetting te voorkomen, dan verneem ik dat graag.

Opmerking van de redactie:

De adviezen van de heer Oortman Gerlings konden niet in het februari nummer worden opgenomen omdat hij de algemeen aanvaarde maatregelen niet omvangrijk genoeg vond. Door het weergeven van de door hem opgestelde maatregelen ontstaat ten delen een herhaling van de eerder gepubliceerde maatregelen.

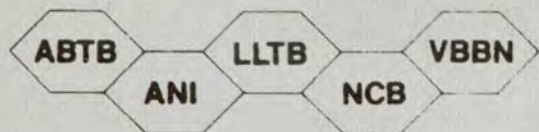
Inspectie van bijenvolken op AVB

Tijdens de derde bijeenkomst van de Werkgroep AVB in dit jaar werd o.a. het grote belang van de visuele inspectie door onafhankelijke personen van de volken op de bevruchtungsstations en die van de larvenleveranciers besproken. Tijdens eerdere bijeenkomsten van de verschillende organisaties met de Bedrijfsraad was tot deze wijze van inspecteren besloten. De Werkgroep betreurt het zeer dat zonder enig overleg Buckfast Belangen Verenigd vanwege de kosten afhaakt en de voorkeur geeft aan het laten onderzoeken van één broedmonster en één honingmonster per volk.

De Werkgroep is van mening dat in dit stadium van AVB-besmettingen een degelijk uitgevoerde visuele inspectie van de broedcellen het meest betrouwbaar is en wijst de voorstellen van de BBV van de hand omdat:

- het onderzoeken van één broedmonster per volk niets zegt over het wel of niet aanwezig zijn van besmet broed in andere raten van hetzelfde volk, en
- het onderzoeken van een monster open honing alleen uitsluitel geeft over de vraag of er zich in dit monster wel of geen AVB-sporen bevinden. Uit onderzoek in Nieuw Zeeland is gebleken dat het vinden van sporen niet betekent dat het volk ziek zal worden en omgekeerd, wanneer er geen sporen worden gevonden is dit geen garantie dat het volk gezond is. Het onderzoek op dit gebied is nog in volle gang.

Het ID/DLO (CDI) start i.s.m. de Werkgroep een onderzoek in 50 honingmonsters die verzameld worden uit volken in verschillende delen van ons land. Dit onderzoek wordt uitgevoerd om eerst maar eens een indruk te krijgen of er sporen in deze monsters aanwezig zijn en zo ja, of er verschillen in aantallen worden gevonden. Wat de uitslag van dit onderzoek voor de praktijk betekent moet uit verder onderzoek blijken. De Werkgroep hoopt dat de belanghebbenden met deze overwegingen rekening houden.

Uit de Bedrijfsraad

Jan Beekman

Het bestuur van de Bedrijfsraad kwam op 20 maart 1995 bijeen te Wageningen. De volgende zaken kwamen aan de orde:

- De heren P. van Assche en W. van den Hoeven (beide van de VBBN) zijn aftredende hoofdbestuursleden en worden in de Bedrijfsraad opgevolgd door heer G. van Westrheenen en mw. C. Reker.
- Het rapport Financiering Ambrosiushoeve is uitgebreid besproken. De imkersorganisaties gaan akkoord met een verdubbeling van de afdracht voor de Ambrosiushoeve, op voorwaarde dat de organisaties de eerste vijf jaar met rust gelaten worden en dat het besluit in de eigen jaarvergadering wordt geaccordeerd. Dit betekent dat de verhoogde afdracht ten bedrage van f10,- per imker op z'n vroegst in 1996 in kan gaan.
- Concept lange termijnbeleid voor de bestrijding van AVB. Dit rapport kan de instemming hebben van de aanwezige besturen. Dit betekent dat op de lange termijn het beleid t.a.v. preventie en bestrijding zoals dat in 1994 is ingezet, wordt voortgezet. Een werkgroep zal een bewijs van lidmaatschap uit te geven door de Bedrijfsraad namens alle organisaties verder ontwikkelen. De genomen en nog te nemen preventiemaatregelen zijn akkoord bevonden. Zie Bijen 4(3): 87 (1995)
- In het bestuur van de Ambrosiushoeve zijn herbenoemd conform de statuten artikel 4:
 - C.J. Roelen namens de drie zuidelijke Bonden.
 - G.D.B. van Houwelingen namens de ANI.
 - F.G.A. Janssen namens de VBBN
 - Mw. C. Reker, nieuw lid namens de VBBN
- Toelating mierzuur
De toelating voor de Illertischer mijtenplaten geldt tot oktober 1995. Ze mogen (op)gebruikt worden t/m oktober 1997.
- Het secretariaat ABTB is voorlopig gevestigd in Deventer. Dit in verband met het opgaan van de ABTB in de LTO, waar voor de imkersorganisatie geen plaats is.
- Imkerscursussen
Op korte termijn is een gesprek gepland met de STOAS om te bezien of er eenheid in de diverse cursussen te krijgen is.
- De boeken van de Bedrijfsraad en het blad Bijen zullen op de eerstvolgende vergadering van de Bedrijfsraad worden gecontroleerd.
- De Drachtplantencommissie heeft opdracht gekregen om een strooifolder te ontwerpen, die door iedereen gekopieerd kan worden.

N.B.: Voor meer inlichtingen over de Bedrijfsraad en de gehouden vergaderingen, kunt u bellen en/of schrijven met het secretariaat, Spoorlaan 350, Postbus 91, 5000 MA Tilburg, 013-378582 ('s maandags van 8.30-16.30)

Vergadering afdeling Bijenteelt

Jan Beekman

Het bestuur van de Bedrijfsraad vergaderde op 20 maart 1995 met de secretaris Ir. Kuypers van het Landbouwschap afdeling Bijenteelt. Voorzitter was dhr. Vunderink, het secretariaat wordt gevoerd door het LBS.

De volgende zaken stonden op de agenda:

- Samenstelling afdeling Bijenteelt voor de nieuwe zittingsperiode: D. Vunderink (VBBN, tevens voorzitter), C.J. Roelen (BvB NCB tevens plv. voorzitter) (plv. H. Weyenborg), J.H.H.G. Caris (Bond van Imkers LLTB) (plv. F. Heessen). Voor de Imkersbond ABTB is een vacature. G.D.B. van Houwelingen (ANI) (plv. dhr. T. Bouw), F.G.A. Janssen (VBBN).
- Nieuwe leden: Mw. C. Reker en G. van Westrheenen
- **Werknemersvertegenwoordigers:** J.W.H. Mensink - namens de Industrie en Voedingsbond CNV en Voedingsbond FNV (plv. A. Mulder). Vertrek Ir. H. Kuypers (secretaris van de afdeling Bijenteelt). Zijn opvolger is Ir. A. Tabak. De heer Peelen vertrekt als sectorhoofd, zijn opvolger wordt Ir. F. Germs.
- **Verslag COPA werkgroep honing:** De gezamenlijke bijenhouderij in Nederland zal bij de Minister van Landbouw en bij de COPA in Brussel haar verontrusting kenbaar maken over het uitblijven van financiële steun aan de bijenhouderij.
- **Bijen en bestrijdingsmiddelen:** De werkgroep is bijeen geweest op 9 december 1994. Besproken zijn de analyse schademeldingen 1993 door Bonden en AID, en die van 1994 door VBBN en NCB. Aangegeven is in welke gevallen van spuutschade een bevredigende oplossing is bereikt en welke gevallen niet zijn opgelost. Wat het LBS met deze gegevens doet, is onduidelijk.
 - Varroabestrijdingsmiddelen (verdwijnen middelen).
 - Hommels (regelgeving en bescherming in de toekomst).
 - Amerikaans vuilbroed: (Beleidsaanpak, preventieve bronaanpak; Financiering van kosten van het vernietigen van besmette volken (overleg openen met betrokkene); De Werkgroep bestrijding Amerikaans vuilbroed houdt zich bezig met preventie, bestrijding, opruiming en voorlichting. In de werkgroep zitten vertegenwoordigers van het LBS, de Landbouwuniversiteit Wageningen, de Ambrosiushoeve, IKC, RVV, LBS, het Ministerie LNV en de Bedrijfsraad.)
 - Ambrosiushoeve (Herbenoeming in bestuur (zie verslag elders in dit nummer d.d. 20 maart 1995); Onderzoeksprogramma zoals het is vastgesteld door het bestuur; Toekomst Ambrosiushoeve. Een advies is voorbereid door een werkgroep over de toekomstige structuur van de Ambrosiushoeve. Het bedrijfsleven zal in de nabije toekomst een hogere financiële bijdrage moeten leveren om de continuïteit van het onderzoek op de Ambrosiushoeve te waarborgen. Onderwijszaken, zie hiervoor het verslag Bedrijfsraad d.d. 20 maart 1995.

Algemene Vergadering Bond van Bijenhouders NCB

Voorzitter Cees Roelen kon 51 verenigingen en een aantal vertegenwoordigers van de andere imkersorganisaties welkom heten bij het begin van de Algemene Vergadering op 1 april in Boxtel.

Terugblik 1994

182

In zijn terugblik op het jaar 1994 stond hij stil bij de tegenvallende koolzaadddrucht en de mooie zomer en herfst, die weer veel hadden goedge maakt.

Het Amerikaans vuilbroed (AVB) heeft zich in 1994 sterk uitgebreid. In totaal zijn 480 volken vernietigd, hetgeen ongeveer f400.000 heeft gekost. Op de lange termijn wordt verwacht dat de imkers hier aan een bijdrage zullen moeten gaan leveren. Het terugdringen van de besmetting van de volken moet dan ook alle aandacht van de leden krijgen.

Ook het voortbestaan van de Ambrosiushoeve werd door de voorzitter aan de orde gesteld. Als de georganiseerde bijenhouderij niet bereid zou zijn de bijdrage van f5 naar f10 te verhogen, is sluiting van de Ambrosiushoeve onvermijdelijk.

De vergadering nam een minuut stilte in acht om de overleden leden te herdenken.

Jaarverslag 1994

Redaktielid Peter Bohlmeijer gaf een korte toelichting op de uitslag van de enquête die onder de lezers van Bijen is gehouden. De waardering voor het blad is zondermeer goed, bijentechnische onderwerpen hebben een betere waardering dan de meer organisatorische bijdragen. Het teruglopend ledental van de imkersorganisaties is een ongunstige ontwikkeling i.v.m. de kosten van het blad.

Cees Havermans deed verslag over de 5 gevallen van spuutschade waarvan op 15 standen 170 volken het slachtoffer waren. Dankzij de inspanning van Ambrosiushoeve, de AID en een bijdrage van de Bond in het onderzoek, kon in drie van de vijf gevallen de oorzaak worden opgespoord.

Imkercurssussen hebben in 1994 volop in de belangstelling gestaan. Zowel t.a.v. de lesprogramma's als de leselden. Mogelijk kan een beroep op de MacSharry-regeling een 40% subsidie opleveren.

Ook op het gebied van drachtplanten is in 1994 de nodige steun gegeven aan de verenigingen.

Cees Havermans deed ook verslag over het overleg over de Bestuivingsregeling. De vergoeding moet worden gebaseerd op de kostprijs van een bijenvolk, van de leden hoopt hij voldoende informatie hierover te krijgen. Hij adviseerde de leden de richtlijn voor de vergoeding

aan te houden en niet op voorstellen om met minder genoegen te nemen, in te gaan. De vergadering steunde hem in dat standpunt.

- Cees Roelen verontschuldigde de directeur van de honingzemerij. De ontwikkelingen zijn redelijk positief. De honingopslag is nu volledig overdekt. De verwachting voor de suikerprijs voor 1995 is f1,84.
- Ziektebestrijding werd toegelicht door Harrie Weijnenborg. Hij acht de varroamijt nu een beheerst probleem, maar de ontwikkelingen rond AVB zijn zorgwekkend. De in gezamenlijk overleg opgestelde regels moeten, om verdere verspreiding tegen te gaan, zo goed mogelijk in acht worden genomen. Uit de vergadering kwamen verschillende reacties. Men twijfelt aan de effectiviteit van de registratie omdat alleen georganiseerde imkers bereikt worden. Ook wordt de vraag gesteld in hoeverre bestrijdingsmethoden die elders worden toegepast, een oplossing kunnen zijn. Ook worden de kosten van het vernietigen van de volken erg hoog gevonden. De imkers hebben hierop, echter geen invloed, dat is een zaak van de Veterinaire Dienst.
- Het Bondsbestuur heeft besloten om de Bijenteeltbedrijfswedstrijd door te laten gaan. Wel zullen de nodige voorzorgsmaatregelen worden genomen om eventuele besmetting met AVB te voorkomen.
- Tot slot mocht secretaris Jan Beekman een verklaring geven voor minder duidelijke verschillen in het ledental in de diverse vergaderstukken. Een onderwerp dat tijdens de vergadering nog een aantal keren terugkwam.

Financiële stukken

De Balans en Winst- en Verliesrekening werden door de secretaris Jan Beekman toegelicht. Het 'verlies' op de suikerdistributie en het ledental leidde tot enkele vragen vanuit de vergadering. De vergadering ging akkoord met het voorstel om het positief saldo van f 9.000 toe te voegen aan de reserve. De Kascommissie had de financiële stukken in orde bevonden en stelde voor de penningmeester decharge te verlenen. Aldus geschiedde.

Begroting 1996 en contributie

De begroting 1996 werd zondermeer goedgekeurd. De afdracht voor 1996 blijft f40. Wel stelde het Bondsbestuur voor om de afdracht van f5 voor het onderzoek op de Ambrosiushoeve, waarvan de leden 50% betalen en de andere helft uit de suikerreserve wordt gefinancierd, volledig door de leden te laten betalen. Dan kan ruimte worden geschapen om in 1996 reeds uit de suikerreserve f2,50 extra bij te dragen voor de financiering van de Ambrosiushoeve. Het voorstel werd door de vergadering goedgekeurd. Eén van de verenigingen verklaarde dat de afdracht van de imkers voor een dergelijk belangrijk onderzoeksinstituut beschamend laag was. Het beleid van het Bondsbestuur ondersteunde hij van harte.

Bestuursmutaties

Jo Janssen is door de Kring N.O.-Brabant kandidaat gesteld voor de vacature in het Bondsbestuur, die tijdelijk door Marga Jacobs is waargenomen. Marga blijft als adviseur bij het werk in het bestuur betrokken. Verder was Jan Beekman statutair aftredend en stelde zich herkiesbaar. Jo Janssen komt uit een geslacht van imkers, houdt van

Jo Janssen

bijen en organiseren en ziet het bijhouden als een belangrijke maatschappelijke functie ten aanzien van natuur en milieu. Uit de stemming bleek dat de vergadering de keuze van het Bondsbestuur van harte ondersteunde. De uitslag was: Jo Janssen: 113 stemmen, Jan Beekman: 111 stemmen, Ongeldig: 7 stemmen.

Verenigingsvoorstellen

Het pre-advies van het Bondsbestuur op het voorstel van de Vereniging Alphen gaf geen aanleiding tot vragen. De vergadering stemde er volledig mee in dat in principe alle leden van een vereniging een maandblad moeten krijgen en dus een volledig bedrag aan contributie moeten betalen. Uit de vergadering kwam ook naar voren dat het ledenverlies mogelijk door de tientjes-leden werd veroorzaakt. De redakteur was van mening dat: 'Je kunt geen bijen houden zonder *Bijen*'.

Rondvraag

Secretaris Jan Beekman gaf een toelichting op het gebruik van de lidmaatschapskaart en het registratieformulier. Alle leden krijgen via hun verenigingssecretaris de bescheiden uitgereikt.

Jo Janssen bedankte de verenigingen die hem hadden voorgedragen. Hij bepleitte een goede samenwerking tussen imkers en andere op de natuur georiënteerde organisaties en zou de term 'natuur-imker' beter op zijn plaats vinden dan hobby-imker. Hij zal zich speciaal gaan inzetten voor het cursusonderwijs.

Een vraag werd gesteld over de ondersteuning vanuit de Europese Unie. De voorzitter gaf aan dat directe steun niet mogelijk is, wel voor onderzoek als hiervoor duidelijke plannen worden ingediend.

Een passage over de kwaliteit van imkers in het boek 'Insektenbestuiving in de Glastuinbouw' was aanleiding tot het plaatsen van een aantal kritische opmerkingen. Uit het antwoord bleek dat in de praktijk de imker te weinig aandacht aan de volken bij de bestuiving besteedt. Door gerichte voorlichting zal dit moeten verbeteren.

Naar aanleiding van een vraag over het realiseren van één

imkersorganisatie in Nederland, nodigde de voorzitter spreker uit om de meerwaarde van een dergelijke organisatie duidelijk in beeld te brengen. Het Bondsbestuur zal de discussie zeker niet uit de weg gaan, maar wil wel op basis van argumenten de problematiek bespreken.

Uit de vergadering kwam de vraag om de resultaten van bestuivingsonderzoek in *Bijen* te publiceren. Uit het antwoord bleek dat het in de praktijk vaak moeilijk is om de rol van de bijen eenduidig vast te stellen.

Namens de ABTB, LLTB en VBBN bedankte de heer Van Houwelingen van de ANI voor de uitnodiging de Algemene Vergadering bij te wonen. Hij constateerde een goede interactie tussen de leden en het Bondsbestuur en vond het besluit om alle steun te geven aan het behoud van het onderzoek op de Ambrosiushoeve een zeer positieve ontwikkeling.

Spreker merkte op dat de bijenhouderij met een aantal belangrijke zaken te maken krijgt, waarbij we eensgezind naar buiten moeten treden. Een organisatie hoefde van hem niet, wel een intensieve samenwerking.

Voorzitter Cees Roelen sloot daarna de vergadering waarna ieder zich te goed kon doen aan het traditionele worstebrood.

Studiedag 1995

H.F. Weijnenborg

Dit jaar zal de jaarlijkse studiedag plaatsvinden op 11 november. Plaats van handeling de MAS te Boxtel. Het thema zal zijn 'Bijen en andere bestuivende insecten' (zij dragen bij aan het behoud en verbetering van natuur en milieu). Het Europees Natuurbeschermingsjaar 1995 is mede bepalend geweest bij de keuze van het thema. In een vijftal inleidingen zal dit onderwerp door een keur aan deskundige sprekers van verschillende kanten worden belicht. Uiteraard zal ook worden ingegaan op de waarde (noodzaak) van de bestuiving van cultuurgewassen. Zijn hommels, honingbijen en solitaire bijen elkaars concurrenten? Of hebben ze elkaar nodig en vullen ze elkaar aan?

Het **parallelogram** zal weer enkele zeer aantrekkelijke onderwerpen bevatten waar de (minder in bijen geïnteresseerde) bezoekers actief aan kunnen deelnemen. Verder:

- In de workshop en postersessie zullen de diverse lezingen nog verder worden verduidelijkt door middel van video's, film, dia's en demonstraties.
- Gelegenheid voor vertonen van zelfgemaakte foto's, films, dia's en eigen vindingen en ideeën.
- Ruilbeurs voor planten en zaden, tevens enkele verkoopstands.
- Keuring van honing, was en mede.
- Tentoonstelling vlechtwerk, met voor iedere inzender een attentie. De keuring van vlechtwerk vervalt voorlopig wegens te geringe deelname in het verleden.
- Volop gelegenheid om met uw collega's van gedachten te wisselen en bij te praten. Reserveer vast de datum in uw agenda: zaterdag 11 november. Het uitgebreide programma zal tijdig in *Bijen* worden gepubliceerd.

Bijeenkomst ziektebestrijdings-teams 15 maart 1995

Jan Beekman

Ruim veertig verenigingen met een totaal van tachtig personen hadden gehoor gegeven aan de oproep van de Ziektebestrijdingscommissie Bond van Bijenhouders NCB om deze voorlichtingsavond bij te wonen die als onderwerp Amerikaans vuilbroed (AVB), preventie en bestrijding, had. Inleiders waren de heren H. van Schuppen en Chr. Smeekens. De vereniging Middelbeers had zich afgemeld. De voorzitter van de commissie, Harrie Weijenburg leidde uit de grote opkomst af dat het onderwerp hoog genoteerd staat. Hij memoreert dat het geen gezellige avond is gelet op het onderwerp, maar wel noodzakelijk willen we kunnen blijven imkeren.

De heer Smeekens, liet met een dia-serie zien waar we op moeten letten bij onderzoek naar AVB. Hij zegt dat als de bacterie eenmaal in een bijenvolk zit, deze er moeilijk is uit te halen. Alleen door verbranding, deze methode wordt in Nederland en België toegepast. In Amerika worden antibiotica gebruikt, in Duitsland wordt de methode van het omhangen toegepast om uitbreiding van de ziekte tegen te gaan. De bacteriën kunnen wel veertig jaar oud worden.

Hoe komt het dat we nu de besmetting hebben:

- Intensieve uitwisseling van materiaal;
- Koninginneteelt;
- Invoer koninginnen uit het buitenland (zonder certificaat);
- Voeren met buitenlandse honing.

Als er geen bestrijding van AVB wordt uitgevoerd, zal de ziekte zich zeker uitbreiden.

De heer Van Schuppen ging in op de rol van de overheid. De bestrijding gebeurt door de RVV. De oude Bijenwet is vervangen door de GWD (Wet op Gezondheid en Welzijn Dieren). Ook volgens deze wet is de imker verplicht om bij het vermoeden van AVB dit te melden bij de wetgever. Nadat een laboratoriumonderzoek heeft bevestigd dat AVB aanwezig is, wordt de stand geruimd en in een zone van drie kilometer rond de besmette bijenstand een vervoersverbod afgekondigd.

Taxatie vindt plaats door een medewerker van de RVV en een deskundige. Deze taxatie omvat alle bijenvolken, de bijenkasten en alle andere materialen op de besmette of van besmetting verdachte standen.

Bovendien wordt onderzocht hoe de besmetting ontstaan is: vanuit een naburige stand, aankoop van volken, vreemde zwermen, invoer van koninginnen en reizen. Deze screening van een besmet gebied wordt gecoördineerd door de RVV, in overleg met de plaatselijke imkersvereniging(en) en de AID. Alle besmette volken en materialen worden door de firma Rentokil opgeruimd. De AID heeft de bevoegdheid om te controleren of de imker AVB gemeld heeft, kan vervoersverboden opleggen en gaat na of de imker zich aan de voorschriften houdt.

In 1994 heeft een uitgebreide screening op de Veluwe plaats gevonden. Hierbij werden bij in totaal 32 imkers 41 standen met 480 volken gecontroleerd, bij negen imkers

werd een besmetting geconstateerd. Begin 1995 zal in het gebied rond Garderen een screening plaatsvinden. De melding kwam te laat om alsnog in 1994 de controle uit te voeren. De totale kosten in 1994 van het opruimen van de volken bedroeg f 400.000!

De spreker legde er de nadruk op dat een uitbreiding van de besmetting alleen voorkomen kan worden als de imkers zich aan een aantal spelregels houden:

- Meldingsplicht art. 3, meldingspunt RVV tel.: 08380-35044 (de ziekte gaat nooit over);
- Hygiëne betrachten op de bijenstand, werk schoon en systematisch, zorg voor water en zeep en alcohol op de stand voor een regelmatige ontsmetting;
- Lege kasten afsluiten (roverij);
- Onbekende zwermen doden;
- Geen honing van onbekende herkomst voeren;
- Leen geen materiaal uit en wissel geen ramen uit;
- Preventie bij de koninginneteelt, bij het omlarven en ook op de bevruchtungsstations;
- Preventie op en in de bijentuin, bij het gezamenlijk slingeren e.d.;
- Bijenmarkten, alleen geregistreerde imkers toelaten;
- Reizen naar drachtgebieden, alleen geregistreerde imkers;
- Voorkom vervliegen!

Ook het handhaven van de regels bij in- en uitvoer van bijen zijn belangrijk om uitbreiding te voorkomen. De imker moet geregistreerd zijn en zorgen voor een gezondheidsverklaring.

- Registratie vindt plaats d.m.v. het lidmaatschapsbewijs van de Imkersorganisatie waar men bij aangesloten is. Dit bewijs moet bij controle aan de bevoegde personen getoond worden. Bovendien moet op alle kasten naam, adres en postcode onuitwisbaar zijn aangebracht.
- Een gezondheidsverklaring kan worden aangevraagd bij het districtskantoor van de RVV. De verklaring wordt na een controle door de RVV op de stand bij de imker afgegeven.
- Let wel! Voor de terugreis moet het land waar de imker naar toe gereisd is, een gezondheidsverklaring afgeven.
- De kosten van een gezondheidsverklaring zijn nog niet bekend.

Voor geïnteresseerden is een uittreksel van de lezing van de heer Van Schuppen schriftelijk te bestellen bij het secretariaat van de Bond van Bijenhouders NCB, Postbus 91, 5000 MA Tilburg, met insluiting van drie postzegels van f0,80.

Van de bestuurstafel

Jan Beekman

De vergadering van het bondsbestuur vond plaats op donderdag 9 maart 1995 in de vergaderruimte van de honingzemerij 'Het Zuiden BV' te Boxtel. Deze plaats was gekozen om 'werk met werk' te maken. De vergadering werd gecombineerd met een bezoek aan de honingzemerij om de verbouwing te bezichtigen. De honingopslag is nu onder dak gebracht. De directeur, de heer H. van Laarhoven, heeft een inleiding gehouden over het wel en wee van de honingzemerij, waarna het gezelschap het bedrijf heeft bezichtigd.

De volgende zaken zijn in de vergadering besproken:

- Tuinidee 1995. De expositie 's Hertogenbosch werd van 2 t/m 5 maart gehouden en is geheel door het Bondsbestuur bemand geweest. Het thema was 'Geen imker toch bijen' met de nadruk op solitaire bijen. Er was een grote belangstelling voor de inzending van de Bond.
- Overlegvergadering ZBT'S op woensdag 15 maart. Het thema zal zijn 'Bestrijding en melden van Amerikaans vuilbroed', hoe komen we aan een gezondheidsverklaring voor bijen en wat houdt een certificaat in. Inleiders zijn de heren H. van Schuppen en Chr. Smeekens.
- De stukken voor de Algemene Vergadering van 1 april 1995 werden doorgenomen en voor verzending naar de verenigingen klaargemaakt.
- De Statuten van de Vereniging Oeffelt en het Verenigingsreglement van de Vereniging Helmond zijn goedgekeurd.
- Tijdens de federatievergadering op 4 maart 1995 kwamen de volgende onderwerpen aan de orde:
 - Een commissie voor het ontwikkelen van één bewijs van lidmaatschap voor de leden van de Bonden.
 - De regelingen voor het organiseren van imkerkursussen is bij de verschillende organisaties zeer verschillend. Vanuit de BvB NCB zal een inventarisatie worden gemaakt. Het resultaat zal aan de leden van de federatie worden gerapporteerd.
 - Het onderbrengen van de financiële- en ledenadministratie van de Imkersbond ABTB bij de honingzemerij te Boxtel. Besloten wordt dat de ledenadministratie voorlopig bij de NCB blijft. De Imkersbond ABTB zal onderzoeken wat de benodigde tijd, ruimte en middelen voor het uitvoeren van deze werkzaamheden zullen zijn. De directeur honingzemerij staat niet afwijzend tegenover het voorstel, maar heeft op dit moment niet de benodigde ruimte beschikbaar.
 - De heer Havermans zal een advies opstellen voor het inzaaien met drachtplanten van een perceel grond te Alphen.
 - Van de Vereniging Boxtel is een bedankbrief ontvangen n.a.v. de uitreiking van de decoraties door het Bondsbestuur aan enkele jubilarissen.
 - Brief van de Kring N.O.-Brabant met een voordracht voor het invullen van de vacature in het Bondsbestuur.
 - Wijzigingen verenigingsboek: de hoofdstuk Rondleiding Ambrosiushoeve en Imkerkursussen worden herschreven. Ook zullen een aantal persoonlijke gegevens worden aangepast.
 - Het SBB zal uitzoeken wie er aansprakelijk is als er bij het beheerswerk op de Strabrechtse heide onverhoopt

- Het verslag 'Bijenhouders in beeld', opgesteld door een stagiaire op de Ambrosiushoeve, is ter lezing aangeboden.
- Tijdens de Algemene Vergadering zullen aan de aanwezige vertegenwoordigers van de verenigingen het bewijs van lidmaatschap 1995 voor hun leden worden uitgereikt.

Tuinidee '95

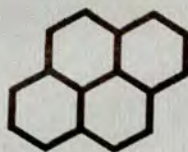
Jan Beekman

Tuinidee '95 werd gehouden in de Brabantshallen te 's Hertogenbosch van 2 t/m 5 maart. Een evenement dat nu voor de 3e keer was georganiseerd en waar de Bond van Bijenhouders ook weer met een stand, bemand door de leden van het Bondsbestuur, aanwezig was. Het evenement trok in vier dagen ± 90.000 bezoekers.

Het motto van onze stand was 'Geen imker toch bijen' waarbij de nadruk op bestuiving werd gelegd. Primair is de bedoeling om voorlichting te geven over alle aspecten van de bijenhouders in Nederland. Op de tweede plaats komt de verkoop van bijenprodukten om de kosten te dekken. Dat lukte dit jaar aardig. Het halletje met de materialen waarin solitaire bijen kunnen nestelen, heeft veel gerichte bezoekers opgeleverd. Men is eerder geneigd om een blok hout of een ander natuurlijk materiaal op te hangen in zijn tuin voor solitaire bijen of hommels en sluipwespen, dan dat men een kast met honingbijen neerzet. Als argument wordt gebruikt, dat de honingbijen door hun grote aantal de meeste mensen kopschuw maakt. Natuurlijk komt dan ook het steken aan de orde. Wat voorlichting betreft ligt er nog een flink terrein braak voor ons imkers.

Al met al een voortreffelijke, goed georganiseerde beurs. Opmerkelijk was dat van de produkten die wij verkochten, de blanke boenwas voortreffelijk ging, daarentegen werd honing maar matig verkocht. De consument oordeelde hierover dat honing overal verkrijgbaar is en dus niet op een tuinbeurs gekocht hoeft te worden. Snuisterijen en snoepwaar (honingsnoepjes) waren wel gewild. Het maken van waskaarsen trekt ook een zeker publiek, waaraan de imker dan zijn/haar verhaal over de bloemetjes en de bijtjes en zeker het noodzakelijke bestuivingsverhaal kwijt kan.

In ieder geval tot Tuinidee '96!

Van het hoofdbestuur

Karin Ridderbeks

Op 24 april jl. kwam aan de orde:

- De cursus Verzorgen Bijenteelt (voor beginners) is inmiddels van start gegaan op de Biologische School te Heerlen.
- Imkers welke zich opgegeven hebben voor een cursus Bedrijfsvoeren Bijenteelt (voor gevorderden) of een cursus Drachtplanten hebben inmiddels een schrijven ontvangen waarin hen medegedeeld wordt dat de cursussen, vanwege te geringe aanmeldingen, dit jaar geen doorgang zullen vinden. Zij worden voorlopig op een wachtlijst geplaatst. Daarom is het belangrijk dat andere geïnteresseerden voor deze cursussen zich aanmelden bij het secretariaat. Wanneer er dan voldoende deelnemers zijn kan gestart worden met de cursussen.
- Bekeken zal worden of overgegaan kan worden tot de aanschaf van kleinere displays welke beter hanteerbaar zijn. Een gedeelte van de huidige displays is namelijk zo groot dat ze erg te lijden hebben onder het vervoer. Bovendien zal er een inventarislijst worden gemaakt waarin mede opgenomen wordt een overzicht van de onderwerpen en de aanwezige foto's.
- De heren Caris en Heessen zijn herbenoemd als lid en plaatsvervangend lid van de Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap.
- De honingzemerij Pieterburen en de honingzemerij Het Zuiden zijn overgegaan tot fusie. Hiermee is de grootste organisatie op het gebied van honingverwerking en honingverpakking van het land ontstaan. Het nieuwe bedrijf zal onder de naam 'Het Zuiden' verder gaan.
- Wederom is er discussie geweest over de toekomst van het Proefbedrijf Ambrosiushoeve. Hierover zal een rapport verschijnen. Zodra dit ontvangen is zal dit besproken worden in de eerstvolgende vergadering van de Bond.
- Besloten is om vaker een federatievergadering (vergadering tussen de Imkersbonden van de ABTB, LLTB en NCB) te houden. Dit kan aansluitend aan de jaarvergaderingen van de respectievelijke Bonden.
- Gesproken wordt in het kader van Amerikaans vuilbroed (AVB) over nieuwe lidmaatschapskaarten voor 1996. Voor dit jaar is er voor gekozen om de leden te verzoeken hun registratienummer over te nemen van de banderol van het maandblad en dit zelf op hun lidmaatschapskaart te noteren. Hierover hebben de leden inmiddels bericht gehad. Voor 1996 wordt dit centraal geregeld.
- Kennis wordt genomen van het stageverslag van de heer Van Aalst waarin een overzicht is opgenomen van de bijenhouderij in Nederland over de afgelopen tien jaar. Bij een aantal conclusies worden echter vraagtekens gezet.
- De Werkgroep Ziektebestrijding heeft zich in haar vergadering beraden over de toekomst en het doel van de Werkgroep. Resultaat van deze bespreking is de folder

over AVB welke inmiddels aan de secretarissen van de afdelingen is toegezonden met het verzoek deze door te geven aan de leden. De Werkgroep vraagt de Regiobesturen om een actueel overzicht te maken van de contactpersonen per afdeling.

- In de Regio Midden is afscheid genomen van de heer P. Rutten. Verder is de Regio Midden druk bezig met het organiseren van een Studiedag op 23 september a.s. (zie hiervoor ook de imkerskalender). Deze dag, gevuld met lezingen, honingkeuring en een bezoek aan het Openluchtmuseum Eynderhoof, zal plaatsvinden in het Gemeenschapshuis 'Reigershorst' te Nederweert. T.z.t. zal hierover nog een uitgebreid artikel verschijnen in het maandblad waarin ook medegedeeld zal worden hoe u zich hiervoor kunt opgeven. De secretarissen van de afdelingen ontvangen hierover nog een apart schrijven. Noteert u dus alvast 23 september in uw agenda.
- Kennis wordt genomen van de oprichtingsvergadering van de afdeling Mijnstreek welke tot stand is gekomen door fusie van de afdelingen Brunssum, Maaskant en Sittard.
- De eerstvolgende vergadering van het bestuur zal plaatsvinden op maandag 19 juni a.s.

186

Bijentour VBBN Enschede

Zondag 11 juni vanaf 11.00 uur is de Bijentour er weer, in het Abraham Ledebouerpark, Hengelsestraat te Enschede.

- Nieuw dit jaar is de bijenmarkt, heeft u volken te koop of wilt u volken aanschaffen, 'ze zijn er'.
- Veel aandacht dit keer voor de hommelcultuur.
- Een vlinderexpositie en postzegelverzameling met als thema 'bijen'.
- De bekende korfvlechter de heer Haanepen en zijn vrouw zijn ook weer van de partij.
- Er is een expo op het gebied van drachtplanten, tevens verkoop van allerlei planten.
- Het depot is er met imkersmaterialen en uiteraard zijn er personen die alles over bijen kunnen vertellen.
- En niet te vergeten: medeproeven, honingbier en pannekoeken.
- Kortom, wij zijn er onder het motto 'laat uw vrienden en/of bekenden kennis maken met uw hobby'.

Voor info: A. Spit, 053-282703.

De Algemene ledenvergadering van 25 maart 1995

Heyta van der Reijden-Rynja, algemeen secretaris

Aanwezig: afgevaardigden van 83 subverenigingen, vier ereleden, het Hoofdbestuur, afgevaardigden van de NCB, de LLTB, de ABTB en de ANI, van de VD, de Ambrosiushoeve/IKC en de Bedrijfsmatige Imkers, de voorzitters van de commissies en enkele redactieleden van Bijen. In zijn openingsspeech memoreert de voorzitter de twee problemen waarmee het Hoofdbestuur van de VBBN het afgelopen jaar werd geconfronteerd. Ten eerste het Amerikaans vuilbroed (AVB). Aanvankelijk kreeg het HB de schuld omdat niet onmiddellijk heel inkerend Nederland was platgelegd. Helaas kan het HB dat niet voorschrijven, net zo min als de Bedrijfsraad. Alleen de Veterinaire Dienst zou dat kunnen doen, en heeft dat gelukkig niet gedaan. Want er is ook nu geen enkele reden tot paniek. Vervolgens kregen de Buckfastimkers de schuld, ook ten onrechte. De voorzitter doet dan ook een dringend beroep op allen om geen energie te verspillen aan de schuld-vraag maar aan het voorkomen van verdere verspreiding. Ook doet hij een beroep op enkele Buckfastimkers tot heroverweging van hun prioriteitsstelling tussen de Wet op de Privacybescherming en de bestrijding van AVB. De VBBN heeft het initiatief genomen om gezamenlijk met alle belanghebbenden te komen tot maatregelen, wat heeft geleid tot de preventieregels 1995.

'Hygiënisch imkeren' wordt het motto.

Het tweede probleem is de financiën. Het subsidietijdperk loopt ten einde. De overheid stopt met de bijdrage van 75% aan de Ambrosiushoeve en brengt dat terug tot 50%, de overige 50% komen voor rekening van de glastuinbouw, de fruittelers en de bijenhouderij. De Bedrijfsraad is het er over eens dat de Ambrosiushoeve moet blijven bestaan en heeft verklaard dat aan de leden een verdubbeling van de bijdrage zal worden voorgesteld. De financiële positie van de VBBN is ook niet rooskleurig door de gestage afname van het ledenaantal en door stijging van de kosten. De penningmeester heeft flinke bezuinigingen doorgevoerd maar daar zit geen rek meer in. In voorbereiding is nu een vermindering van loonkosten door werktijdverkorting op het secretariaat, maar ook dat heeft zijn grenzen.

Tenslotte is gemeld dat de financiers van het 'stamping-out-fonds', de vee-, varkens- en pluimveehouders, de minister hebben meegedeeld dat zij geen zin meer hebben de hoge bedragen voor de bijenhouderij te financieren.

Onderscheidingen

Aan de heren J.E.A. Hertsig, P.R. van Assche en W. van den Hoeven wordt een erekorfje toegekend. De heer Hertsig heeft dit korfje reeds in januari ontvangen wegens zijn vele verdiensten op het gebied van Onderwijs

en Honing, de heren Van Assche en Van den Hoeven worden bedankt voor hun inzet bij de totstandkoming van het HB-nieuwe stijl. De heren G. Henseler en Van den Hoeven ontvangen uit handen van de voorzitter een verzilverde erespeld vanwege hun 10-jarig bestuurslidmaatschap. Vervolgens worden de subverenigingen Epe, Renkum/Oosterbeek, Enschede en Frederiksoord gehuldigd wegens een grote ledengroei.

Financiën

Vorig jaar is toegezegd om zonder quotumverhoging tot een sluitend financieel resultaat te komen. Helaas is dit niet gelukt. Zoals in de toelichting op de jaarrekening is vermeld, zijn er enkele posten aan te wijzen die in hoofdzaak tot het negatieve resultaat hebben geleid, o.a. hogere kantoorkosten i.v.m. AVB (porto- en kopieerkosten) en hogere personeelskosten door dekking van het WAO-gat. De ontvangsten aan rente en quotum waren lager dan was aangenomen.

Er valt naar de mening van de penningmeester door een voortdurend teruglopend ledental niet te ontkomen aan een verhoging van het quotum binnenkort. Zelfs een verhoging met f5 levert nog maar zo weinig op dat dit slechts voor ongeveer één jaar voldoende soelaas biedt. Teneinde op langere termijn een ruimere begroting te kunnen creëren zou het noodzakelijk zijn het quotum met ingang van het boekjaar '96/'97 met f10 te verhogen. In alle lagen van de VBBN dient deze verhoging te worden besproken en in meerderheid te worden aanvaard. De begroting wordt ongewijzigd vastgesteld.

Amerikaans vuilbroed

Een praktijkverslag over AVB. De heer Lems, imker uit Leusden, verhaalt van de vernietiging van een bijenpark, doordat één imker de besmetting binnenbracht vanaf een drachtgebied. Vijftig volken zijn afgevoerd, elf imkers getroffen. Bovendien waren enkele bijenvolken al in een drachtgebied gezet, zodat ook daar quarantaine-maatregelen genomen moesten worden.

De imkers maakten zich ernstig zorgen over de termijn die verstreek tussen het moment van melding en de constatering van AVB. De Veterinaire Dienst onderkent die zorg, maar kan niets doen voordat de ziekte daadwerkelijk is geconstateerd.

De regels voor 1995

Dhr. J. Dommerholt verwijst in zijn lezing naar het artikel in *Bijen* 4(2): 39-41 (1995). AVB is een inheemse ziekte, er is in feite niets nieuws onder de zon, behalve dan dat de afgelopen jaren een piek in het aantal uitbraken te zien hebben geven. Als duidelijke bronnen van besmetting zijn aan te wijzen: roverij en overhangen van broed. Regels voor hygiëne houden dan ook in: geen broed en raten uit andere volken gebruiken en geen honing terugvoeren. Een belangrijk hulpmiddel bij de voorkoming en beheersing van AVB is de mogelijkheid om volken te traceren. Daartoe moeten imkers en hun kasten op een eenduidige manier kunnen worden geïdentificeerd en moet er (op vrijwillige basis) registratie plaatsvinden. Voor het jaar 1995 wordt door de diverse bijenhoudersorganisaties de lidmaatschapskaart gebruikt bij wijze van registratiekaart. Registratie is nodig voor markten, drachtgebieden, bevruchtungsstations en overlarfdagen. Ook niet-aangesloten imkers zouden - tegen betaling - in een registratiesysteem moeten worden opgenomen. In het Gelders Rivierengebied

worden de niet-aangesloten imkers voorzien van een informatiekart over o.a. bijenziekten. Deze kaart kost een paar gulden, de opbrengst gaat in de subverenigingskas.

Maandblad Bijen

Hoofdredacteur, de heer J. Beetsma, geeft een overzicht over de afgelopen tijd. De enquête is geslaagd, de stelling die er algemeen uit sprak was: zo doorgaan. De redactie is blij met de vele suggesties die zijn gedaan. Het is niet mogelijk het iedere lezer naar de zin te maken, het blad gaat door met het bieden van gevarieerde kost van goede kwaliteit.

Bericht uit de regio: Achterhoek

Mw. F. Bos uit Winterswijk houdt een boeiende dialoog over het imkeren in de Achterhoek, de Euregio en hoe in de Achterhoek het bijenteeltonderwijs aan de jeugd wordt aangepakt.

Benoeming bestuursleden

De voordracht van twee kandidaten door het Hoofdbestuur wordt door de vergadering unaniem aangenomen. De heer C. Bos te Laren (Gld) is hiermee gekozen als penningmeester voor het HB. De heer B. van Kuijk te De Lier is gekozen als algemeen bestuurslid. Mw. C. Reker te Groningen is herkozen als algemeen bestuurslid. De heren Henseler, van Assche en van den Hoeven zijn afgetreden.

Rondvraag

Dhr. J. Zoet merkt op dat op de AV van 1993 is voorgesteld om elke twee jaar het quotum opnieuw vast te stellen.

Voorts vraagt hij zich af of een jaarlijkse ledenvergadering nog wel nodig is, gezien de verbeterde informatie-overdracht tussen subverenigingen, groepen en HB. Mw. J. - van Heest, Ede, stelt voor wel ieder jaar te vergaderen, maar dit bijvoorbeeld in de hal van het Bijenhuis te doen. Dhr. Sj. v.d. Berg, Amsterdam, deelt mee dat sommige leden hun quotum aan Wageningen betaald hebben en vervolgens weigeren hun bijdrage aan de subvereniging te betalen omdat ze zeggen 'Buitengewoon lid' te zijn geworden. Dhr. D. Vunderink antwoordt dat buitengewone leden f71 betalen, dus meer dan het quotum. Dit probleem kan ondervangen worden als de subvereniging de gehele contributie centraal laat innen.

Dhr. C. Roelen, NCB, bedankt mede namens de ABTB en de LLTB voor de uitnodiging. Hij voegt zijn felicitaties toe aan de onderscheidingen, en spreekt de hoop uit dat 1995 in goede harmonie mag verlopen.

Dhr. P. Lemoine vraagt het HB contact op te nemen met zusterverenigingen in Scandinavië, om gezamenlijk in Brussel geld te krijgen. Ten tweede zou hij in het maandblad graag een keer een overzicht zien van het wetenschappelijk onderzoek in Nederland.

Uit de PC van de voorzitter

Dick Vunderink

Ik vrees dat ik deze keer niet zo aardig zal blijven. Maar als u mij daarop wilt aanpakken moet u even wachten want ik ga van half mei tot half juni met vakantie. Een belachelijke tijd voor een imker, ik geef het toe, maar ook een voorzitter moet thuis balanceren tussen tegenstrijdige wensen.

Vorige keer meldde ik dat wij de controle op de preventieregels Amerikaans vuilbroed (AVB) aan het organiseren waren, waaronder een onderzoek op de volken die worden

ingezet voor koninginneteelt. Wij hebben daarover overleg gevoerd met de Koninginneteeltcommissie, de BBV en Carnicatelers.

Op advies van deskundigen op dit gebied hebben wij als methode gekozen tweemaal een visuele controle met een spreiding van een week of zes. Bij een visuele controle zie je al het broed van de teeltvolken en al geeft dat geen 100 % garantie dat de volken niet besmet zijn, de waarschijnlijkheid is groot. Wij hebben een laboratoriumproef overwogen maar één raam of één stukje broed zegt niet veel over de rest van het broed. Vervolgens hebben wij geprobeerd de RVV bij de controle te betrekken maar dat zou vooralsnog vrij hoge kosten met zich meebrengen. Daarom hebben wij besloten ex-RVV-ers in te schakelen (gepensioneerde dierenartsen/ imkers) en zo nodig ervaren imkers een aanvullende opleiding te geven. Ook dit kost geld, want als vrijwilligers op stap gaan, mogen zij toch in elk geval hun autokosten vergoed krijgen. Op basis daarvan hebben wij aan veertig telers en bevruchtungsstations waarvan de adressen ons bekend waren, het aanbod gedaan van twee onderzoeken tegen een prijs van f275,-. Dat is nog steeds een fors bedrag dat lager uit zou kunnen komen bij veel aanmeldingen.

Het resultaat is slechts zes aanmeldingen. Ik dank die zes telers voor hun medewerking. De teeltgroep RKH in Zeeland schrijft dat zij reeds een controle uitvoert samen met de Vlaamse collega's en ik kan me dat voorstellen. Via via begrijpen wij dat de BBV een eigen methode kiest en ook de Carnicagroep in het Oosten heeft zich in zwijgen gehuld. Tot zover de feiten.

Wat vind ik daar nu van? Ik vind het teleurstellend. Ten eerste omdat het vast staat dat uitwisseling van broed en raat één van de grootste risico's vormt. En juist via koninginneteelt kan die uitwisseling plaatsvinden. Ook al werkt de teler zeer zorgvuldig, de afnemer van larfjes heeft er recht op te weten dat het uiterste gedaan is om de gezondheid van de teelt- en darrevolken vast te stellen. Daarom hebben wij ook objectieve onderzoekers aangewezen. Ten tweede omdat we als imkers er weer de bekende wildwest van maken. Als ik bij de overheid besprekingen voer, dan geneer ik me vaak voor de ongeordende situatie bij de imkers. En dat brengt de financiële steun in gevaar. Nu hadden we de kans te laten zien dat wij onze zaken op orde willen brengen, maar ik vrees dat het effect nu tegengesteld zal zijn.

Ten derde omdat wij van meet af aan het overleg met betrokkenen hebben gezocht, hun invloed op de methode hebben gevraagd. En dat vind ik niet beloond door het kiezen van eigen wegen zonder overleg met, zelfs zonder informatie aan ons. Natuurlijk kan men tot andere gedachten komen, een betere methode bedenken. Daar valt dan over te praten. Maar bied die overlegmogelijkheid dan ook. Overigens bleek iedereen in de werkgroep AVB van Mening dat de visuele controle de voorkeur verdient. Mogelijk wordt dat binnenkort in Bijen toegelicht. Nu, dat moest me even van het hart. En intussen hoop ik dat de verschillende methoden een gunstig effect zullen hebben. Op dit moment zijn nog geen nieuwe verdachte volken gesignaleerd. Mogelijk dat de veel betere vitaliteit van de volken ons in de kaart speelt.

Wat moet ik u verder nog melden? Een goede bespreking met de redactie van Bijen. Ik vind het knap hoe men zich

financieel steeds binnen de perken weet te houden. Een dagje met de Vlaamse Imkersbond op de Ambrosius-hoeve. Altijd zeer geanimeerd en al is het informeel, beide vinden het belangrijk. Het valt op dat de accenten anders liggen. Zij hebben een praktische structuur om de geselecteerde koningin teelt dicht bij de imker in de buurt te brengen. Zij zijn jaloers op onze 'Schiers' en op onze vergoeding van overgenomen volken bij vuilbroed. Wij zijn jaloers op hun overheidsbijdrage voor onderwijs en varroamijbestrijding. En behalve de bijentaal hebben zij nog twee talen en dat is soms lastig.

We hadden in Bedrijfsraadverband een gesprek met de STOAS in Tiel over de opleiding bijenteeltleraar en over de andere imkerkursussen. Het was goed dat zij ons uitnodigden. Het gaf ons de gelegenheid uit de doeken te doen waar naar ons gevoel de schoen wringt. Enkele suggesties van ons worden nu door hen uitgewerkt. Het voorjaarsoverleg met de groepsbesturen was traditioneel op de mooiste voorjaarsdag gepland. Opnieuw een constructieve sfeer met veel informatieuitwisseling over en weer en goede suggesties aan het HB. We krijgen de bedoeling steeds beter in de vingers.

Als laatste een informeel gesprek van enkele mensen van de Bedrijfsraad en enkele van de Studiegroep Bedrijfsmatige Imkers. Onderwerp: Kunnen we een methode vinden om de hogere bijdrage aan de Ambrosiushoeve voor een deel te verrekenen met de bestuivingsgelden? Ik zal niet zeggen dat we er helemaal uit zijn maar ik verwacht wel dat we een heel eind komen.

Ik wens mezelf en u straks een goede vakantie en met de bijen lijkt het dit jaar best te lukken.

VBBN aanwezig in Jubbega

J. Jongedijk

Na een lange periode van voorbereidingen om een stand in te richten voor de Open Dag op 2e Paasdag jl. bij Fa. van Dam in Jubbega, kwam ik tot de ontdekking dat men niet ongestraft alle promotiemateriaal aan het imkerend publiek ten toon kan stellen. Ondanks het feit dat er voldoende folders waren om mee te nemen, hadden enkelen daar kennelijk niet voldoende aan. Na afloop van de tentoonstelling van onze stand van de VBBN subvereniging Jubbega kwam ik namelijk tot de droevige ontdekking dat ik een tweetal boekjes miste. Op de omslag van deze boekjes had ik stickers met mijn naam er op, zodat het duidelijk was dat deze boekjes niet meegenomen mochten worden. Deze boekjes zijn niet zeldzaam, omdat ze de gehele dag ook te koop waren bij de stand van de Vrienden van Ambrosiushoeve, die ook aanwezig waren op deze dag. De betreffende titels zijn: 'Diergeneeskundig memorandum, van augustus 1993' en 'Visie op Bijenhouden van het IKC'.

P.S. Verder was dit een zeer gezellige en geslaagde dag. De tent was goed verwarmd en er was genoeg te zien om zich goed te kunnen oriënteren bij de diverse stands. Ook aan de standhouders werd goede zorg besteed, zij kregen op tijd koffie en een broodje.

Op 30 maart jl. overleed op 89-jarige leeftijd ons zeer gewaardeerd lid

HENDRIKUS GERARDUS VAN DEN BROEK

De heer Van den Broek was meer dan 53 jaar lid van onze vereniging. Zijn kennis van het imkeren deelde hij graag met een ieder die hem om raad vroeg. Altijd tot hulp bereid. Ondanks zijn afnemende gezondheid bleef hij, trouw als altijd, onze vergaderingen bezoeken. Tot ook dat niet meer kon. Wij zullen zijn uiterst vriendelijke persoonlijkheid zeker missen. Wij wensen zijn kinderen veel sterkte toe.

Bestuur en leden VBBN subvereniging Eemkwartier

Geheel onverwacht overleed op 21 januari 1995 de heer

HENK ERKELENS

in de leeftijd van 57 jaar.

Henk is ruim 35 jaar een trouw lid van onze vereniging geweest, waarvan vele jaren als bestuurslid. Wij wensen zijn familie veel sterkte toe met de verwerking van dit verlies.

Bestuur en leden

NCB 'De Peelzoekers' Helenaveen, Liessel, Neerkant

Op 9 maart 1995 is op 70-jarige leeftijd overleden

VINCENT GERRIS

Met Vincent hebben wij een actief en gewaardeerd lid verloren. Hij is jarenlang secretaris geweest van onze vereniging. De laatste jaren was hij actief als contactpersoon van drachtplanten en ziektepreventie. Hij was zeer kundig en wij konden altijd op hem rekenen. Bovenal was hij voor ons een echte bijenvriend.

Wij wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen heel veel sterkte toe in deze moeilijke tijd.

Bestuur en leden NCB afdeling Veghel

Verdrietig zijn wij door het overlijden van onze secretaris

HARRY VAN DER VEER

Harry laat een grote leegte na door zijn originaliteit, zijn kritische en optimistische instelling. Hij was zo enthousiast, nog zo jong.

Wij wensen Vera veel sterkte toe met dit verlies.

Bestuur en leden

VBBN subvereniging Ruinen e.o..